

SAMORZĄD

TYGODNIK POŚWIĘCONY SPRAWOM SAMORZĄDU TERYTORJALNEGO

TREŚĆ NUMERU:

Zjazd Przedstawicieli Sejmików Powiatowych.

Program naszego Zjazdu — *J. Bek.*

Trzy główne warunki rozwoju akcji opieki społecznej — *W. Gajewski.*

Zamknięte zakłady opieki społecznej — *R. Grochowski.*

Dookoła spraw samorządowych.

Oceny i sprawozdania.

Z życia samorządu.

Gmina wiejska i miejska:

a) Współpraca samorządu powiatowego z gminnym w dziedzinie drogowej. —

A. Bogusławski.

b) Z gmin.

Wiadomości gospodarcze.

Poradnik.

Ogłoszenia.

Warszawa, 24 kwietnia 1927 r.

Cena numeru 1 złoty.

OGŁOSZENIE

Wydział Powiatowy w Grójcu województwo Warszawskie poszukuje technika dla dróg samorządowych ze szczególnem uwzględnieniem znajomości utrzymania dróg gruntowych. Do posady tej przywiązane są pobory VIII-jej grupy uposażenia funkcjonariuszów państwowych z 15-to procentowym dodatkiem komunalnym.

Wymagane są studia w zakresie szkoły zawodowej oraz conajmniej 10-letnia praktyka drogowa.

Posada do objęcia jest od 1-go maja 1927 r.

Podania wraz z odpisami świadectw oraz curriculum vitae i podaniem referencji należy skierować do Wydziału Powiatowego w Grójcu w terminie do dnia 25 kwietnia 1927 r.

Nieuwzględnione podania pozostaną bez odpowiedzi.

Przewodniczący Wydziału
Starosta (—) *Włodzimierz Wyszkowski.*

Magistrat miasta Włodzimierza

ogłasza niniejszem

KONKURS

na stanowisko Architekta miejskiego, z wynagrodzeniem w/g VIII grupy uposażeń urzędników państwowych z 25% dodatkiem komunalnym.

Wymagane kwalifikacje:

- 1) Dyplom inżyniera-architekta,
- 2) Zezwolenie M. R. P. na prawo wykonywania robót budowlanych,
- 3) Kilkuletnia praktyka (pożądana w Samorządzie Miejskim).

Do podania należy dołączyć:

- 1) Świadectwa szkolne,
- 2) Świadectwa poprzedniej pracy,
- 3) Dowód obywatelstwa Polskiego,
- 4) Własnoręcznie napisane curriculum vitae.

Podania należy nadsyłać do Magistratu m. Włodzimierza w terminie do dnia 1.V. b. r.

Posada do objęcia od zaraz.

Podania nieuwzględnione pozostaną bez odpowiedzi.

Włodzimierz, dn. 13 kwietnia 1927 r.

Burmistrz m. Włodzimierza

Kazim. Hetloff.

OBWIESZCZENIE

Wydział Powiatowy Sejmiku Łuninieckiego ogłasza przetarg na budowę drewnianego mostu długości 57 m. na rzece Łań wraz z łązicami i dojazdami na drodze powiatowej Kruhowicze - Wielki Różan oraz 206 mostów mniejszych ogólnej długości 227 mtr. b. położonych w różnych punktach powiatu.

Termin ukończenia robót przed 1 października 1927 r.

Osoby oraz firmy reflektujące na wykonanie tych robót winny składać oferty w zapieczętowanych kopertach, opatrzonych napisem: „Oferta na budowę mostów” w Biurze W-łu Powiatowego w Łunińcu.

Oferta winna zawierać osobną cenę za budowę mostu 57 m. długości oraz cenę za 1 mtr. mostu dla poszczególnych mostów o długości 2, 3, 4, 5, 6, 7 i 9 mtr. oraz cenę za 1 mtr. b. mostu od 10 do 20 m. po podkładzie. Budulec do budowy małych mostów może być dostarczony przez Wydz. Powiatowy.

Przy składaniu ofert wymaganiem jest wpłacenie do Kasy Wydziału Powiat. wadium w wysokości 5% od oferowanej sumy w gotówce, względnie papierach wartościowych, pupilarnych, wekslach, lub zabezpieczeniu bankowem względnie hipotecznem.

W razie nieprzyjęcia oferty wadium zostanie zwrócone, w razie zaś przyjęcia, oferta pozostaje jako kaucja w Kasie W-łu Powiatowego.

Ostateczny termin składania ofert wyznacza się na dzień 5 maja 1927 r., godzinę 11-tą.

Otwarcie ofert nastąpi w lokalu Wydziału Powiatowego o godzinie 11 m. 30, w obecności reflektantów.

Wydział Pow. zastrzega sobie prawo ogłoszenia, po otwarciu ofert, przetargu ustnego i wyboru przedsiębiorcy niezależnie od wyników przetargu.

Dopuszczalne jest składanie ofert na poszczególne obiekty mostowe.

Wypłaty uskutecznione będą w miarę postępu robót.

Blższe szczegóły warunków umowy, projekty i kosztorysy (ślepe) budowy mostów są do przejrzania w biurze Wydziału Powiatowego od dn. 20 kwietnia w godzinach urzędowych.

Łuniniec, dnia 9 kwietnia 1927 r.

Przewodniczący Wydziału Powiatowego
Starosta Z. Jagodziński.

WAŻNE DLA BUDUJĄCYCH

Zakłady Ceramiczne „Pustelnik” Sp. Akc.

polecają wyroby fabryk własnych w Pustelniku, Miłośnie i Żąbkach.

DACHÓWKI różnych typów najpraktyczniejsze i dające trwałe i estetyczne pokrycie:

ŻŁOBIONE (17 szt. na 1 mtr. kw.)

KARPIOWE (45 szt. na 1 mtr. kw.)

KAFLE KOLOROWE

SĄCZKI DRENOWE

KOMPLETY PIECOWE

CEGLĘ,

Zarząd w Warszawie ul. Królewska Nr. 8. Tel. 86-88

Wszystkie informacje gratis

cas. 13458/9/17

SAMORZĄD

TYGODNIK POŚWIĘCONY SPRAWOM SAMORZĄDU TERYTORJALNEGO.

PRENUMERATA KWARTALNA
10 ZŁOTYCH POLSKICH.

NUMER POJEDYNCZY 1 ZŁOTY.

KONTO CZEKOWE POCZT. KASY OSZCZ. Nr 1520

ADMINISTRACJA „SAMORZĄDU” —
WARSZAWA, LESZCZYŃSKA 6.
TELEFON 301-93
CZYNNE OD GODZINY 8 DO 3.
REDAKCJA — ŚTO. KRZYSKA 13 m. 15
TELEFON 131-92 i 225-50.

Redakcja rękopisów niezwraca

OGŁOSZENIA ZWYKŁE ZA TEKSTEM
STRONA — 300 ZŁ. POL. OGŁOSZENIA CYFROWE, ILU-
STROWANE I W TEKSCIE o 50 proc. DROŻEJ, OGŁO-
SZENIA ZWIĄZKÓW SAMORZĄDOWYCH DOSTAR-
CZONE BEZPOŚREDNIO DO ADMINISTRACJI o 25 proc.
TANIEJ. OGŁOSZENIA, NADESZŁANE BEZ PODANIA
WYMIARU, DRUKUJE SIĘ NA 1/4 STRONY.

Kierownik Redakcji Aleksander Bogusławski.

Komitet Redakcyjny: *Józef Bek, pos. Aleksander Bogusławski, Stefan Boguszewski, Wacław Gajewski
Władysław Korsak, Joachim Wołoszynowski.*

ROK IX.

WARSZAWA, 24-go KWIETNIA 1927 R.

Nr. 17

Zjazd Przedstawicieli Sejmików Powiatowych w d. 24-m, 25-m i 26-m kwietnia r. b. w Warszawie, w salach Stowarzyszenia Techników, ul. Czackiego 5.

REGULAMIN OBRAD ZJAZDU.

I. Udział w Zjeździe.

1. Do udziału w zjeździe są uprawnieni przedstawiciele pow. zw. kom., które opłaciły całkowitą składkę za r. ub., członkowie Rady Zjazdów, oraz zaproszeni goście.

2. Przedstawiciele pow. związków komunalnych, przybywający na zjazd, winni wykazać się zaświadczeniami wydziałów powiatowych o delegacji.

3. Prawo głosu decydującego na zebraniach plenarnych przysługuje tylko delegatom powiatowych związków komunalnych w liczbie 2 - ch delegatów na powiat, oraz członkom Rady Zjazdów i Zarządu.

4. Każdy powiatowy związek komunalny, biorący udział w zjeździe, ma prawo do dwu głosów, nawet w wypadku przybycia tylko jednego delegata.

5. Uczestnicy zjazdu z głosem decydującym otrzymują odmienne karty uczestnictwa w obradach od kart uczestników w charakterze gości.

II. Prezydjum Zjazdu.

6. Prezydjum zjazdu stanowi, w myśl statutu, Prezydjum Rady Zjazdów w osobach prezesa i dwu wice-prezesów.

7. Sekretarzy Zjazdu, przewodniczących sekcji, oraz sekretarzy sekcji powołuje Prezydjum. Nadto Prezydjum proponuje zjazdowi do wyboru asesorów.

III. Sekcje Zjazdu.

8. Zjazd dzieli się na sekcje, wymienione w porządku dziennym obrad zjazdu.

9. Udział w sekcjach następuje na podstawie indywidualnych zapisów uczestników zjazdu.

IV. Porządek obrad i sposób zgłaszania wniosków.

10. Zjazd obraduje nad sprawami, przygotowanymi przez Radę Zjazdów i wniesionymi pod obrady przez Zarząd.

11. Projekt porządku obrad winien być podany do wiadomości powiatowych związków komunalnych, które w ciągu miesiąca od chwili otrzymania zawiadomienia o terminie i porządku obrad zjazdu mogą zgłaszać do Zarządu Rady Zjazdów na piśmie wnioski, przeznaczone na zjazd.

12. W toku obrad wnioski, z wyjątkiem formalnych, winny być zgłaszane na piśmie.

13. Wnioski, zgłoszone na pierwszym plenarnym zebraniu zjazdu w sprawach objętych porządkiem obrad zjazdu, Prezydjum przekazuje bez dyskusji do odpowiedniej sekcji.

14. Wszelkie inne wnioski i rezolucje, zgłoszone i nie będące w ścisłym związku z porządkiem obrad, wygłoszonymi referatami i ich tezami, będą przekazane Zarządowi, jako materiał do opracowania.

V. Tok obrad i głosowania.

15. W obradach plenum i sekcji mogą zabierać głos uczestnicy zjazdu i zaproszeni goście.

16. Wnioski, przedstawione przez sekcje, nie podlegają ogólnej dyskusji na plenum. W sprawie tych wniosków mogą przemawiać, poza referentami, mówcy generalni, jeden za wnioskiem, drugi przeciwko, ustaleni na sekcjach.

17. Głosują za wnioskami sekcji tylko uprawnieni do głosu decydującego, wymienieni w par. 3 niniejszego regulaminu.

18. Głosowania odbywają się przez podniesienie karty, uprawniającej do decydującego głosu.

Na żądanie 50 uczestników zjazdu winno być zarządzone głosowanie tajne.

19. Uchwały zapadają zwykłą większością głosów.

VI. Uzupełniające wybory.

20. Uzupełniające wybory członków do Rady Zjazdów w grupie terytorjalnej odbywają się w kołach wojewódzkich. Wyborowi podlegają obaj przedstawiciele ustępującego województwa.

21. Wybory w grupie członków Rady, wybranych przez zjazd eksterytorjalnie, odbywają się na podstawie zgłoszonych list kandydatów.

22. Wybory odbywają się kartkami bezwzględną większością głosów. W razie równości głosów rozstrzyga los.

23. Wybory w kołach wojewódzkich odbywają się pod przewodnictwem jednego z członków Rady, w czasie i miejscu przez niego wskazanym. Z wyborów tych musi być sporządzony protokół.

5221 / 73 / 1510

P O R Z ą D E K O B R A D Z J A Z D U.

I. DNIA 24-go KWIETNIA. PLENARNE ZEBRANIE.

Początek o godzinie 11-tej rano. Sala Stow. Techników, ul. Czackiego 5.

1. Otwarcie Zjazdu i przemówienia powitalne.

2. Sprawozdanie z działalności Zarządu i Rady Zjazdów Samorządu Ziemskiego za r. 1926. Prezes Zarządu i Rady sen. J. Zdanowski.

Sprawozdanie zostało zatwierdzone w myśl par. 4 statutu przez Radę Zjazdów Samorządu Ziemskiego na posiedzeniu w d. 20-m marca r. b.

3. Przegląd działalności samorządu powiatowego w 1925 r. Referat Wice-Prezesa Zarządu — p. W. Gajewskiego.

4. Główne wytyczne planowości w gospodarce powiatowych związków samorządowych. Referat Wice-Prezesa Zarządu p. J. Beka.

5. Uzupełniające wybory do Rady Zjazdów Samorządu Ziemskiego w kołach wojewódzkich.

Według par. 4 statutu co rok ustępuje jedna trzecia członków Rady. W grupie członków Rady, wybieranych przez koła wojewódzkie, ustępują jednocześnie obaj przedstawiciele wylosowanego, względnie według kolejności województwa. W ciągu dwu pierwszych lat ustępujący członkowie Rady wyznaczani są w drodze losowania.

W r. b. ustępują przedstawiciele następujących województw, wylosowanych na zebraniu Rady Zjazdów w d. 20-m marca r. b.:

1. Wojew. Warszawskie: 1) S. Czekanowski, pow. Grójec
i 2) K. Dziewanowski, pow. Płock.
2. Wojew. Poznańskie: 1) W. Dalbor, pow. Krotoszyn,
2) B. Dietl, pow. Inowrocław.
3. Wojew. Pomorskie: 1) B. Lipski, pow. Puck,
2) L. Ossowski, pow. Chełmno.
4. Wojew. Tarnopolskie: 1) W. Cieński, pow. Kopyczyńce,
2) S. Zagórski, pow. Skala.
5. Lwowskie: 1) S. Hofmokr, pow. Nisko,
2) Z. Tyralski, pow. Jarosław.

Sposób przeprowadzenia wyborów podany został w regulaminie obrad Zjazdu.

6. Podział na sekcje Zjazdu.

Po pierwszym plenarnym zebraniu Zjazd podzieli się na 3 sekcje: 1) ogólną, 2) gospodarczą i 3) opieki społecznej i ubezpieczenia pracowników samorządowych.

II. 25-GO KWIETNIA. OBRADY SEKCJI.

Sala stowarzyszenia Techników, ul. Czackiego 5.

Sekcja ogólna. Godz. 10 — 14-ta.

a. Dyskusja nad sprawozdaniem Zarządu Rady Zjazdów Samorządu Ziemskiego.

b. Sprawozdanie o stanie prac nad ustawami samorządowymi. — Sen. J. Zdanowski.

c. Wnioski z uwzględnieniem regulaminu.

Sekcja gospodarcza. Godz. 16 — 20.

a. Dyskusja nad тезami referatu p. J. Beka p. t. — Główne wytyczne planowości w gospodarce powiatowych związków komunalnych.

Ustalenie wniosków na zebranie plenarne.

Tezy referatu.

I.

1. O ile jest niemożliwe skonstruowanie szczegółowego planu działalności dla wszystkich Sejmików Rzeczypospolitej, o tyle jest

możliwe i obowiązujące, aby każdy Sejmik dla siebie plan taki wytworzył. Konieczne jest to: a) ze względu na łatwiejsze osiągnięcie celu samorządu: ogólnego podniesienia stanu ekonomiczno-kulturalnego ludności, b) na danie podstawy do utrzymania ciągłości w gospodarce, utrudnionej wskutek częstych zmian jej kierowników (starostów) i krótkiego trwania kadencji samego sejmiku.

2. Podstawowe planowania, a często już sam plan — stanowi przedewszystkiem uświadomienie sobie dokładne **wszystkiego** tego, co może wchodzić w zakres działalności samorządu; uświadomienie nie tylko przez przewodniczącego i pracowników stałych, ale i wszystkich bez wyjątku członków Wydziału i Sejmiku.

3. Dalszym warunkiem do zbudowania planu jest dokładna znajomość stanu faktycznego życia mieszkańców powiatu. Organ wykonawczy samorządu winien rozporządzać wszechstronną statystyką warunków przyrodzonych, jak również zjawisk życia ludzkiego na terytorjum jednostki samorządu.

4. Przed przystąpieniem do planowania działalności, odnośny organ samorządu winien rozstrzygnąć zagadnienie, co jest w danej chwili najważniejsze z punktu widzenia potrzeb ogólnonarodowych, w danym okresie czasu najpilniejszych, a czego częściowe załatwienie w granicach terytorjum samorządowego leży w kompetencji władz tego samorządu.

5. W czasie obecnym, z uwagi na ciężkie położenie gospodarcze Państwa i zubożenie ludności i jej małej zdolności podatkowej, samorząd powiatowy przy układaniu planów działalności winien na pierwszym miejscu stawiać sprawy gospodarcze. Działalność samorządu powiatowego w tym zakresie winna tworzyć ramy dla rozwoju materialnego dobrobytu ludności.

6. Przy układaniu planu prac, zwłaszcza o ile idzie o tworzenie stałych zakładów ekonomicznych i ogólnokulturalnych należy liczyć się z tem, czy to zgadzać się będzie z racjonalną siecią podobnych urządzeń na całym obszarze Rzplitej.

7. Przy planowaniu prac w powiecie winno się rozważyć uprzednio, co z zadań samorządu winny wykonać gminy same, a dopiero potem, co zostaje dla powiatu. W wielu dziedzinach praca organów samorządu powiatowego musi się skupić około kontroli nad samorządem gminnym, która to kontrola musi być połączona z doradą i pomocą, od jej skutków zależeć będzie — co właściwie ma w swoim zakresie podjąć samorząd powiatowy.

8. Racjonalna organizacja pracy stanowi integralną część każdego planu działalności. Organ wykonawczy sejmiku winien się zorientować, co może podjąć siłami samego powiatu, a co należy zostawić większym jednostkom: samorządowi wojewódzkiemu, związkowi specjalnym powiatów.

II.

9. Przystępując już do planowania ostatecznie określonych prac w powiecie, musi się wybrać to, co pilniejsze do wykonania zaraz, co mniej pilne — na później. Również na oddanie pierwszeństwa pewnym pracom przed innymi wpływa ich charakter mniej lub więcej nakładowy, wymagający mniejszych lub też bardzo znacznych funduszy. Uwzględniając powyższe, przyjęc jednakże trzeba za zasadę: że nic z tego, co jest obowiązkiem samorządu, zupełnie w żadnym wypadku zaniedbywać nie można. W jedno włoży się więcej energii i funduszy, w drugie — mniej pieniędzy, a więcej pracy, jednak wszystko musi znaleźć uwzględnienie.

10. Planowość w pracy polega także na łączeniu logicznem jednego z drugim, opartem na rozumnym przewidywaniu i rachunku. Wymaga to ścisłego przystosowania planowych wydatków do sił finansowych powiatu, a zwłaszcza przy wyzyskaniu długoterminowego kredytu inwestycyjnego.

11. W ścisłym znaczeniu, niemal dosłownem „planu” — to rozmieszczenie logiczne części pewnej całości. Tym punktem widzenia kierując się, Zarząd powiatowy winien się zająć utworzeniem, narazie teoretycznym, sieci takich rozmieszczeń:

- a) szkół (budynków) powszechnych,
- b) przedszkoli,
- c) straży pożarnych,
- d) siedzib lekarzy okręgowych (rejonowych),
- e) poradni dla chorych,
- f) siedzib akuserek,
- g) siedzib kolumn dezynfekcyjnych,
- h) siedzib lekarzy weterynaryjnych (ewent. przy poradniach dla zwierząt),
- i) targowisk i rzeźni,

- j) rakarni (ew. z urządzeniem do wytapiania tłuszczu).
- k) kas gminnych poż.-oszcz. i spółdzielni kredytowych i t. d.

2. Główne wytyczne organizacji Polskiej Dyrekcji Ubezpieczeń Wzajemnych. Referent — prof. W. Strzelecki.

Dyskusja. Ustalenie wniosków na plenarne zebranie.

Tezy referatu.

1. W interesie publicznym leży powszechne ubezpieczenie budowl od ognia, co jest osiągalne jedynie w drodze przymusu. P. D. U. W. jest powołana do wykonywania tego przymusu w interesie gospodarczym całego społeczeństwa i ubezpieczonych; organizacja P. D. U. W. winna być dostosowana do tego głównego celu.

2. Oprócz tego głównego zadania P. D. U. W. uwzględnić również, ale już na drugim planie:

- a) propagandę ubezpieczeń ruchomości, gminnych i t. p.
- b) akcję przeciwpożarową,
- c) budownictwo ogniotrwale.

3. Ubezpieczenia powszechne muszą być tanie. W związku z tem składka ubezpieczeniowa winna przewidywać poza palnością i normalnymi kosztami administracyjnymi li tylko cele prewencyjne i tworzenie pewnego nieznacznego funduszu bezpieczeństwa.

4. Fundusze P. D. U. W. mają być obracane wyłącznie na cele publiczne, związane z powyższymi zadaniami czy to jako subwencje czy też w formie kredytów i lokat.

5. P. D. U. W. jest odrębną instytucją prawnopubliczną, stworzoną dla wypełniania powyższych zadań gospodarczych.

6. W działalności swej P. D. U. W. opiera się na związkach samorządu terytorjalnego i ma z niemi wspólne cele, wymienione w p. 2.

7. Organizacyjnie łączność z samorządami winna wyrażać się przez Radę P. D. U. W., czynnik decydujący, złożony z przedstawicieli samorządów wyższego rzędu.

8. Fachowe kierownictwo P. D. U. W. odpowiedzialne jest bezpośrednio przed czynnikami rządowymi; nadzór państwowy wyraża się w kontroli nad wykonaniem przymusu, strony technicznej ubezpieczeń i właściwej polityki finansowej w myśl gospodarczego programu państwa.

3. Wnioski Zarządu w sprawach finansów komunalnych.

1. Zjazd domaga się usunięcia w drodze dekretu Prezydenta z ustawy o tymcz. uregulowaniu finansów komunalnych przepisów, przyznających samorządowi powiatowemu w Małopolsce mniejsze normy dodatków do podatków państwowych, niż to ma samorząd powiatowy w innych dzielnicach.

W celu zapewnienia samorządowi powiatowemu w Małopolsce możliwości prawidłowej gospodarki i warunków przyszłego rozwoju to niczem nieusprawiedliwione upośledzenie, zawarte w art. 3, 8, 10 ustawy z d. 11-go sierpnia 1923 r. winno być możliwie rychło usunięte.

2. Zjazd domaga się nowelizacji w drodze dekretu Prezydenta art. 10 ustawy o tymcz. uregulowaniu finansów komunalnych o podziale pomiędzy powiatowe związki samorządowe i gminy wiejskie z jednej strony i miasta z drugiej dodatków do podatków spożywczych.

Zjazd stwierdza, że jedynie słuszną i życiowo uzasadnioną podstawą rozdziału winien być stosunek ludnościowy, to też Zjazd uznaje dzisiejszy klucz podziału, przyznający samorządowi powiatowemu i gminom wiejskim razem 40% zaś miastom 60% ogólnej kwoty dodatków za dowolny i krzywdzący ludność wiejską.

4. Wnioski z uwzględnieniem regulaminu.

Sekcja opieki społecznej i ubezpieczenia pracowników samorządowych. Godz. 10 do 14 i 16 do 19.

1. Sprawa ubezpieczeń emerytalnych pracowników samorządowych. Referat — p. Bryndza - Nackiego.

Dyskusja i ustalenie wniosków na plenarne zebranie.

Tezy referatu.

1. „Sprawa emerytalnego zabezpieczenia stałych pracowników samorządowych jest pilna z uwagi na mające wkrótce ukazać się rozporządzenie Prezydenta o ubezpieczeniu pracowników umysłowych, do których zaliczeni byłiby i pracownicy samorządu, co nie byłoby dla nich najlepszym załatwieniem sprawy.

2. Zapewnienie zaopatrzenia emerytalnego pracownikom przez poszczególne samorzady nie jest wskazane. Gdyby w tym celu powstała organizacja, zabezpieczająca pracowników wszystkich samorządów, winna się ona opierać na matematycznych podstawach.

3. Ubezpieczenie winno być obowiązkowe względem wszystkich stałych pracowników samorządowych.

4. Świadczenia winny być o ile można identyczne jak w służbie państwowej.

5. W okresie przejściowym do czasu ustawowego unormowania sprawy ubezpieczenia pracowników samorządowych, winny powiatowe związki komunalne gwarantować emerytury swym stałym pracownikom we własnym zakresie, pobierać składki i kapitalizować fundusz emerytalny.

2. Ustawodawstwo w zakresie opieki społecznej. Stan obecny, braki i drogi przyszłego rozwoju. Referat p. S. Łopatto.

Dyskusja i ustalenie wniosków na plenarne zebranie.

Tezy referatu.

1. Opieka społeczna, w szczególności t. zw. opieka zamknięta, przekracza granice możliwości organizacyjnych i finansowych pojedynczych powiatów. Do czasu powstania samorządu wojewódzkiego należy sprawę tę załatwić przez odpowiednie związki celowe miast i powiatów.

2. Zaleca się samorządom powiatowym inicjatywę w organizowaniu takich związków celowych.

3. Należy pozytywnie załatwić sprawę ponoszenia kosztów opieki społecznej za osoby, które w żadnej gminie nie nabyły prawa do trwałej opieki t. zn. musi być przywrócona moc art. 13-tego Ustawy z dnia 16 sierpnia 1923 roku.

4. Związki samorządowe na cele opieki społecznej otrzymać winny nowe źródła dochodów: jako pierwszy krok w tym kierunku musi być przeprowadzona wielokrotnie już poruszana sprawa przekazania na te cele związkom samorządowym wpływów z gryz-wien administracyjnych.

5. Należy załatwić pozytywnie sprawę przekazania na własność związkom samorządowym majątku nieruchomego pozostałego po b. radach dobroczynności publicznej, po ziemstwach, po kuratorjach trzeźwości, po b. Radzie Głównej Opiekuńczej.

6. Wszelkie wydatki inwestycyjne na budowę nowych zakładów opiekuńczych, winny być dokonane podług planu inwestycyjnego, opracowanego przy udziale przedstawicieli samorządu dla całego Państwa. Opracowanie takiego planu winno być dokonane przez Ministerstwo Pracy i Opieki Społecznej w porozumieniu z Ministerstwem Spraw Wewnętrznych.

Dodatkowe wnioski, uchwalone przez Radę Zjazdu w związku z referatem:

7. Obowiązek pokrywania przez powiatowe związki komunalne w b. dzielnicy pruskiej 1/3 kosztów utrzymania w zakładach krajowych za umysłowo chorych, i t. p. biednych pochodzących z miast, winien być skasowany, a to z uwagi na finansowe wyodrębnienie miast z powiatowych związków komunalnych. Obowiązek ten winien być utrzymany, o ile ustawa o finansach komunalnych nie ulegnie stosownej zmianie, tylko w stosunku do gmin wiejskich.

8. W celu pogłębienia działalności samorządu powiatowego w zakresie opieki społecznej, winny być powoływane sejmikowe komisje opieki społecznej.

3. Wnioski z uwzględnieniem regulaminu.

III. DNIA 26-GO KWIETNIA. PLENARNE ZEBRANIE.

Początek o godz. 10-iej rano.

Sala stowarzyszenia Techników, ul. Czackiego 5.

1. Uzupełniające wybory do Rady Zjazdów Samorządu Ziemińskiego w grupie ogólnej.

W r. b. ustępują w drodze wylosowania 3 członkowie Rady, wybrani w grupie ogólnej. Są to pp. 1) J. Bek, 2) J. Osmolowski, 3) S. Boguszewski.

2. Sprawozdania i wnioski sekcji: 1) ogólnej, 2) go-

spodarczej, 3) opieki społecznej i ubezpieczeń pracowników samorządowych.

3. Zamknięcie Zjazdu.

Program naszego Zjazdu

Skoro ze wszystkich stron naszego kraju przyjeżdżają delegaci sejmikowi w liczbie blisko pół tysiąca i tracą kilka dni czasu, co łącznie uczyni parę tysięcy dni roboczych wysoko wykwalifikowanych pracowników umysłowych, — trzeba dołożyć starań, aby Zjazd ten nie przeszedł bez znaczenia, a korzyści z niego usprawiedliwiły ten wielki wydatek czasu i pieniędzy, jakiego Zjazd wymaga. Z jednej strony więc program i jego wykonawcy, z drugiej — skupione usiłowania setek uczestników. — Słów kilka naprzód o programie.

A więc — sprawozdanie. Ono musi usprawiedliwić w oczach działaczy sejmikowych samej organizacji istnienie. Zbyt liczni, bo około 10.000 liczący radni powiatowi, aby mogli bezpośrednio w pracy tej udział przyjmować, wybierają radę i zarząd, składając w ich ręce troskę o pilnowanie, aby — mówiąc najogólniej — sprawy samorządu ziemskiego rozwijały się pomyślnie. Sprawozdanie z rocznej działalności organizacji pozwoli ocenić, czy instytucja sama — w pierwszym rzędzie — a następnie i ludzie nią kierujący, spełnili swoje zadanie. — Ale sprawozdanie ma jeszcze inne znaczenie: ono jest zarazem sumarycznym przeglądem zjawisk tak, czy inaczej, bardziej lub mniej bezpośrednio związanych i dotyczących samorządu. Stykaliśmy się bowiem — z jednej strony — ze sferami, skąd pojawiały się projekty ustaw, rozporządzeń i zarządzeń, z drugiej: na zjazdach prowincjonalnych rozprawialiśmy z działaczami miejscowymi, z którymi wymienialiśmy poglądy, zapoznawaliśmy się wzajemnie z dążeniami.

Dwóch rzeczy — uświadamiamy sobie — nie dokonaliśmy: nie wytaczaliśmy w dostatecznej mierze spraw, związanych z samorządem, przed forum publiczne, zamało a raczej prawie zupełnie nie posługiwaliśmy się prasą ogólną. Zamało korzystaliśmy z kursów ogólnooświatowych, czy nawet niektórych gospodarczych, aby tam nieść słowo oświecające o znaczeniu samorządu. — Drugi niedostatek nasz, to ten, żeśmy dotychczas nie nawiązali stosunku stałej współpracy z bratnią organizacją: Związkiem miast. Nie brakło prób z naszej strony. Uważamy, że jest ta współpraca konieczna z uwagi na pilną potrzebę tłumienia antagonizmu między wsią a miastem, powstającego przy różnych okazjach, znajdującego echo w uchwałach wielu gmin miejskich, odbijającego się ujemnie na wielu sprawach gospodarczych kraju. Jeżeli antagonizm ten jest zrozumiały jako wyraz ciasnych, lokalnych interesów, to w centralnych instytucjach właśnie winien panować pogląd jedynie sprawiedliwy, wyzwolony od wpływu osób pojedynczych, czy pewnych klas ludności na peryferji państwa, a widzący pomyślny rozwój kraju jedynie przy wszechstronnym rozwoju i wsi i miasta. — Mamy nadzieję, że ustanowiona już dekretem Prezydenta Państwowa Rada Samorządowa — da podstawę do tej oczekiwanej współpracy miasta i „ziemi”.

Słuszne jest, aby Zjazd mógł pozatem otrzymywać obraz pracy wszystkich organów samorządu powiatowego za rok ubiegły. Obraz, który już w roku poprzednim i obecnie przedstawiany, nie odpowiada ani w małej części temu, co dawać winien. Winien on bowiem, prócz cyfr zawierać opis usiłowań, prób przedsięwziętych nieudanych i udanych a godnych naśladowania. Trzeba bowiem, abyśmy sobie zdawali sprawę, czy i o ile postępujemy w pracy samorządowej. Chcąc jednak dać takie opracowanie, musielibyśmy nieodzownie posiadać wystarczające materiały: roczne sprawozdania nie tylko cyfrowe, ale i opisowe z działalności sejmików, rad i wydziałów powiatowych na całej przestrzeni Rzplitej. Wszyscy wiemy, że jest to niewątpliwie rzecz niedalekiej przyszłości, w każdym jednak razie — przyszłości.

Prócz sprawozdań, cóż poddajemy uwadze, obradom i uchwałam zjazdu? „Planowość” w działalności władz samorządu, opiekę społeczną, ubezpieczenia emerytalne pracowników i, wysuniętą przez życie sprawę reorganizacji Polskiej Dyrekcji Ubezpieczeń Wzajemnych.

W dobie wysokiego wzniesienia sztanu organizacji we wszelkich dziedzinach pracy, w czasie zrozumięcia przez wszystkich konieczności wzmocnienia wysiłków, osiągnięcia najwyższej wytwórczości rodzimej na wszystkich polach działalności, działacze samorządowi nie mogą pozostać w tyle. Musimy przecież odbudować zniszczenie wojenne, nadrobić opóźnienie spowodowane przez okres niewoli i zdążyć narówni z krajami o kulturze najwyższej. Poza wszystkim bowiem, mamy jeszcze i zadanie szczególne. Polska z przed kilku stuleci wykonała je świetnie. My uczynić możemy to samo: przyciągnąć ludy, wśród których zamieszkują miliony Polaków, ku Polsce — czynami codziennymi o kulturze rzeczywiście wyższej, działającej sama przez się, bez wskazywania na nią palcem. nawoływania i równocześnie zaprzeczania. Obydwie dłonie nieść winny plon pracy ducha, a nie tak, że zaciera jedna to, co daje druga. — I dlatego o *planowości* pomówić chcemy, jako o czemś, co podwaja wynik pracy. I nie dlatego, aby bardzo wiele powiatów nie kroczyło po tej drodze często zwycięsko, ale aby „planowość” stała się zasadą powszechną. W tym celu trzeba, aby najwyższa władza — zgromadzenie walne — wiernym swoim do wierzzenia i sprawowania mocą swej uchwały zasadę tę podało.

Jeżeli wzięliśmy, dalej, na porządek obrad sprawę *opieki społecznej*, to nie dlatego, żeby była to sprawa pilniejsza aniżeli np. walka z gruźlicą, ale że na poprzednich zjazdach rozpatrywaliśmy już zagadnienie komunikacji, rolnictwa, zdrowia publicznego, więc z kolei ten właśnie jeden z głównych problemów samorządu rozpatrzyć wypada. A to tem bardziej, że władze centralne rozwijają w ostatnich czasach znaczną energję, bądź w opracowywaniu

nowych, bądź w nowelizowaniu obowiązujących ustaw o opiece społecznej.

Ubezpieczenie emerytalne pracowników samorządu — dawno dojrzało do ostatecznego uporządkowania. Ustawa o ubezpieczeniu pracowników umysłowych, nie wyłączając pracowników biur magistrackich i powiatowych, jest tym ostatecznym bodźcem do załatwienia sprawy na właściwej, korzystniejszej dla zainteresowanych pracowników drodze. Zresztą lata biegną, i im później przystąpi się do tworzenia funduszu emerytalnego, tem trudniej będzie zakupywać lata ubiegłe.

Sprawa reorganizacji *Polskiej Dyrekcji Ubezpieczeń Wzajemnych* jest jedną z tych, co do których winna się właśnie szeroka wypowiedzieć opinia: — załatwiane są bowiem bez Sejmu w formie dekretu Prezydenta. — Sprawa zaniepokoiła szerokie koła ludności. I słusnie: nie można dziś zbyt szybko decydować o instytucji, bezpośrednio obchodzącej kilka milionów ubezpieczonych obywateli. Przytem istnieją bardzo sprzeczne zapatrywania na drogi rozwoju instytucji: od zupełnej centralizacji, upaństwowienia i „urzędowienia”, do decentralizacji włącznie aż do powiatu, nawet i gminy. — Sprawa zasługuje na baczną uwagę, tembardziej, że ze strony inicjatorów reformy uderza — ciągle jeszcze żywotna — nieufność do samorządu polskiego. Dobrze się stało, że referat objął prof. Strzelecki, komisarz rządu na miejsce rozwiązanej rady nadzorczej P. D. U. W.; będzie miał sposobność ten wybitny specjalista usłyszeć opinię przedstawicieli samorządu, co niewątpliwie wyjdzie na dobre sprawie ustalenia poglądu na dalszy rozwój P. D. U. W.

Nie jedno jeszcze zagadnienie, wiele jeszcze bolączek poruszyły we wnioskach poszczególne wydziały powiatowe. Będą one przedmiotem dyskusji w komisjach Zjazdu. O dwóch bodaj wspomnieć wypada: 1) o powszech-

nem żądaniu zwolnienia sejmików od ubezpieczenia w Kasach Chorych pracowników samorządowych we wszystkich wypadkach, kiedy sejmiki zapewniają im pomoc niegorszą w swoich szpitalach, ambulatorjach, aptekach, przychodniach; i 2) o przygotowanym przez Ministerstwo Robót Publicznych projekcie rozporządzenia, mocą którego cały zarząd drogami gminnymi miałby być definitywnie i zupełnie przejęty przez wydziały powiatowe. — Jedno i drugie z różnych względów, doniosłego znaczenia dla gospodarstwa powiatowego.

Te wszystkie i wiele innych rozważając zagadnień, oby Zjazd w jaknajwiększej mierze mógł zadowolić wszystkich uczestników! Stanie się to, gdy każdy jaknajwięcej dobrej woli włoży, jaknajwięcej od siebie wnieść będzie się starał. Każdy z działaczy przybywa z wyrobionymi poglądami, że coś jest w samorządzie niedobrego, coś trzeba poprawić i nawzajem, że są rzeczy dobre, tylko trzeba je upowszechnić. — Wszystkiemu temu trzeba dać wyraz.

Organizacja samych Zjazdów i całej pracy Rady i Zarządu jest wolna; można w niej zmieniać to, co się okazało niepraktyczne, ulepszać, udoskonalać. O jednym trzeba pamiętać: możemy wiele znaczyć i w rozwoju samorządu wielu rzeczy dokonać, skoro siłę przedstawiać będziemy. Nie posiadamy egzekutywy ustawowej, możemy posiadać tylko powagę moralną. Zdobędziemy ją, gdy rezolucje i uchwały Zjazdu będą skrupulatnie wykonywane. Gdybyśmy corocznie jedną tylko uchwałę w czyn wprowadzili, ale wszyscy, ale na całej przestrzeni Państwa i o tem na każdym Zjeździe sobie powiedzieli, wiele by się w Polsce na dobre zmieniło, a my stalibyśmy się świadomą swjej siły ostoją Rzeczypospolitej.

J. Bek.

Trzy główne warunki rozwoju akcji opieki społecznej

Mamy niezłą ustawę o opiece społecznej nad najbardziej potrzebującymi, a opieki społecznej dobrze zorganizowanej niema.

Wiele osób oddanych tej pracy, wiele umysłów zastanawia się, dlaczego opieka społeczna szwankuje. W domysłach swoich zapuszczają się w dość zawile hipotezy i pomocy w ratunku oczekują od nowych tworów organizacyjnych, czy to samorządu wojewódzkiego, czy związków celowych.

Gdy zaznajamiałem się z rozważaniami na ten temat, uderzyło mnie, że wszyscy jakgdyby nie widzą nic nienormalnego w zjawisku wysoce szkodliwym wogóle i nad wyraz niebezpiecznym dla racjonalnej organizacji i postępu stałego w opiece społecznej, t. j. w wypaczonym stosunku miast niewydziałonych do powiatu, jaki wytworzyła ustawa o finansach komunalnych.

Powiat winien organizować zakłady zamknięte dla dorosłych i dzieci, powinien prowadzić akcję zapobiegawczą. Powinien i musi to czynić, jednakowo dla mieszkańców miast i wsi bez zaznaczania najmniejszej różnicy.

Rozum, sumienie, uczucie i zdrowy rozsądek tak nakazują. Ale jedno stale powstaje pytanie — z czyich pieniędzy?

Niezależnie od tego, czy będziemy inwestycje przeprowadzali z pożyczek, które następnie będziemy spłacali z ogólnych funduszy powiatów, czy bezpośrednio pokrywali je z podatków — wobec tego, że dochody powiatów składają się w 9/10 z wpływów z gmin wiejskich, a tylko 1/10 z wpływów z gmin miejskich, odpowiedź będzie jedna: — schronisko czy inną instytucję zbuduje się za pieniądze wsi, chociaż z niej korzystać będzie miasto na równi ze wsią, jeżeli nie w większym stopniu. I wtedy egoizm, niestety egoizm, usprawiedliwiony, wobec krótkowzrocznego egoizmu miast, wyrażającego się w ustawie o finansach komunalnych, podsuwa najprostsze wyjście — nie robić tego, zaniechać, zaczekać.

I ten motyw będzie się powtarzał stale, coraz częściej, zatruwając dobre zamierzenia, dobre instynkty działaczy samorządowych.

Dobro pracy samorządowej wogóle, ale prze-

dewszystkiem dobro akcji opieki społecznej, wymaga usunięcia w tej chwili pierwszej i najważniejszej przeszkody przez zmianę ustawy o finansach komunalnych w tych artykułach, które określają stosunek miast niewydziałonych do finansów powiatowych.

Warto przedstawić ten stosunek w świetle cyfr. Weźmiemy jako przykład powiat Skierniewicki, który posiada 63.000 lud., z czego 17.000 miejskiej, 46 tys. wiejskiej. Powiat, wykorzystując wszystkie dozwolone źródła dochodowe, a więc: zwiększony podatek gruntowy, opłaty drogowe i podatek inwestycyjny, ma w sumie tytułem podatków 388 tysięcy złotych, z czego 216.000 stanowią opłaty i dopłaty drogowe.

Na te 388.000 miasto płaci 48.000, a wieś 340.000 zł., t. j. przeszło dwa razy więcej, niżby wykazywał stosunek ludnościowy.

Jeżeli odliczymy opłaty drogowe, z których na 216.000 miasto płaci 35.000 (w sumach okrągłych), to na pozostały ogólny fundusz 172.000 miasto płaci tylko 6.000 zł. (podatek gruntowy i podatek od przemysłu) i to zresztą tylko do czasu powstania samorządu wojewódzkiego.

Za to dochody siedemnastotysięcznego miasta Skierniewic dorównywiają dochodom całego pow. Dochody z podatków bez podatku od nieruchomości i podatku inwestycyjnego, którego miasto Skierniewice nie pobiera, wliczając natomiast czysty dochód z rzeźni, elektrowni, które rozpatrywać można, właściwie, jako pod. konsumpcyjny, - wynoszą 285.000 złotych, a jeśliby miasto wykoryzystało swoje uprawnienia do podatku od nieruchomości i inwestycyjnego, to ogólny wpływ doszedłby do 360.000 złotych.

Znajomość tych cyfr, a będzie się ona stopniowo zwiększać, pogłębia niechęć przedstawicieli gmin wiejskich do angażowania się w przedsięwzięcia, z których korzysta w dużej mierze miasto. Często też ze szkoda dla racjonalności poczynają popychać ich będzie do prowadzenia akcji tylko dobro gmin wiejskich mające na celu. Bo czyż nie będzie naturalnem rozumowanie, że powiat, przy swoich dochodach podatkowych, wynoszących 380.000 zł., a wyłącznie prawie z gmin wiejskich płynących, musi też wyłącznie roztoczyć opiekę nad interesami tychże gmin wiejskich, a nie może dopomagać miastu, posiadającemu dochody równe dochodom całego powiatu.

Drugą przyczyną, wpływającą na osłabienie akcji opieki społecznej, jest nieprzestrzeganie ustawy o opiece społecznej, a mianowicie, niechęć do wykonywania obowiązków, nałożonych rozmaitym związkom samorządowym i państwu. Logicznie rozdzielone obowiązki pomiędzy gminy, powiaty i państwo nie są spełniane.

Pierwszy, niestety, przykład przerzucania swych obowiązków na barki drugiego dał Rząd przez wydanie Rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 29 czerwca 1924 r., polecając powiatom ponoszenie kosztów opieki społecznej za osoby, które w żadnej gminie nie nabyły praw do trwałej opieki. Zarządzenie niesłuszne, gdyż powiat jest zbyt małą jednostką terytorjalnie, aby mógł ponosić konsekwencje przypadku, jakim jest zjawienie się na jego terenie podobnej jednostki, tembar-

dziej, że zjawisko to może występować wybitnie nierównomiernie.

Nie zastosowały się również do wskazań ustawy powiaty, z których bardzo wiele, utrzymując zakłady zamknięte, nie żądają całkowitego zwrotu kosztów utrzymania wychowanców od gmin, ponosząc za nie wydatki, które w dalszym ciągu tak obciążają budżety powiatów, że te nie mogą wykonać swoich własnych obowiązków w dziedzinie opieki społecznej—przeprowadzania inwestycji (pisałem o tem obszerniej w Nr. 15 „Samorządu” z r. b.). Ministerstwo Pracy i Opieki Społecznej oraz władze nadzorcze powinny twardą ręką wskazać każdemu jego własne obowiązki, po wykonaniu których dopiero wolno danemu związkowi samorządowemu wyręczać inne. Brak środków w gminach na pokrycie wydatków na utrzymanie dzieci i starców w schroniskach nie może zwalniać powiatowych związków samorządowych od ządania ich pokrycia, bo przecież wysoki stan deficytów gminnych dostarczy dopiero dostatecznego argumentu dla Sejmu i dla Ministerstwa Skarbu o konieczności wprowadzenia w całym państwie podatku wyrównawczego i to w wysokości takiej, w jakiej był pobierany podatek w r. 1924.

Niepobieranie od gmin zwrotu kosztów utrzymania powoduje zupełnie zrozumiałą wstrzeźliwość powiatów do rozszerzania i tworzenia nowych zakładów. Powiat bowiem, przystępując do nowej inwestycji, zdaje sobie sprawę, że czeka go nietylko wydatek 200.000 - 250.000 na sam gmach i urządzenie, lecz, że w następstwie rok rocznie będzie musiał dodatkowo wydawać po kilkadziesiąt tysięcy złotych na utrzymanie zakładu. Otóż, o ile powiaty mogłyby się zdobyć co jakiś okres czasu na przeprowadzanie nowych inwestycji w tej dziedzinie, o tyle nie mogą na stałe obciążać swych budżetów.

Tutaj więc wysuwałyby się następujące postulaty:

1) Należy przywrócić obowiązek Państwa do ponoszenia kosztów opieki społecznej za osoby, nie mające prawnego opiekuna.

2) Należy polecić powiatom, by koszta utrzymania ściągaly z gmin.

3) Należy gminom rozszerzyć uprawnienia finansowe albo przez zwiększenie podatku wyrównawczego z tem, że będzie obowiązywał w całym państwie, albo przez nadanie gminom prawa rozkładania kosztów opieki społecznej w ten sposób, jak to czynią z kosztami leczenia.

Jako jedno z poważniejszych remedjum zalecane jest ze strony wielu tworzenie nowych związków samorządowych.

Bez samorządu wojewódzkiego i bez związków celowych, twierdzą oni, ruszyć naprzód z opieką społeczną nie można. Przytem jako argument wysuwa się brak dostatecznych środków u gmin i powiatów.

Sądze, że popełniamy tutaj poważny błąd logiczny.

Powołanie do życia nowych związków nie poprawi sytuacji, poprawić może tylko zwiększenie środków na akcję samorządową wogóle, a na akcję opieki społecznej w szczególności.

Dla wypełnienia całokształtu zadań opieki społecznej samorząd wojewódzki jest potrzebny, ale pamiętać

musimy, że ten samorząd będzie spełniał nowe, swoje własne obowiązki, natomiast nie powinien i nie będzie wyręczać powiaty w wykonywaniu ich obowiązków.

Faktyczna sytuacja w dziedzinie opieki społecznej tak się przedstawia:

Czy gminy wiejskie i miejskie wypełniają swe zadania? Nie, nietylko, że nie mogą wypełnić tego, co ustawa o opiece społecznej nakazuje, ale nie mogą nawet, specjalnie gminy wiejskie, pokryć kosztów utrzymania dzieci i starców w nielicznych istniejących zakładach zamkniętych.

Czy powiaty wypełniają swoje obowiązki? Również nie, albowiem nie starcza im środków na zaopiekowanie się nawet dziećmi - sierotami lub pozostającymi bez opieki rodziny. Jeszcze upłynie kilkanaście lat, zanim powiaty przeprowadzą inwestycje najkonieczniejszych zakładów.

Czy poza tym są jeszcze potrzeby niezaspokojone? Owszem są, jest prawie kompletny brak zakładów specjalnych, które powinny być tworzone przez samorząd wojewódzki, albo w jego zastępstwie przez Ministerstwo Pracy i Opieki Społecznej.

Czy niewykonywanie należyte zadań w dziedzinie opieki społecznej przez gminy wiejskie i miejskie, powiaty i państwo wynika z niechęci lub niedoceny tych zadań? Nie! — Istotnym powodem jest brak środków w samorządach gmin i powiatów i w budżecie państwa.

Powołanie do życia nowych związków pociągnie za sobą z konieczności zużycie przedewszystkiem części funduszy na administrację. Nic więc nam w tem położeniu nie ułatwi, ani poprawi. To nie brak instytucji, zdolnych i chętnych do działania stoi na przeszkodzie, np. tworzenia specjalnych zakładów. Mogą to robić powiaty, mogą wielkie miasta, może Ministerstwo bezpośrednio, albo w formie udzielania poważnych subwencji. Ale się tego nie robi, bo niema za co.

Względ na specjalizację jest wysuwany dla argumentowania potrzeby związków celowych. Jeżeli idzie o opiekę nad normalnymi dziećmi i młodzieżą, konieczność tworzenia zakładów wojewódzkich, czy kilku-powiatowych nie jest uzasadniona. Nie spotykamy tego zjawiska w tych państwach, gdzie opieka społeczna jest wysoko rozwinięta. W sprawie tej, sędzę, należy postawić zasadę metodyczności w pracy. Naprzód winny być spełnione obowiązki najprostsze ale i najszersze, a następnie iść winniśmy do specjalizowania się.

Zresztą i pod tym względem bez tworzenia związków celowych dokonać można wiele.

Jeżeli przyjmijemy, że normalny powiat 70-80 tysięczny powinien mieć możność zaopiekowania się w swoich zakładach przynajmniej 50 starcami i 50 dziećmi, t. j. ilościami dostatecznymi dla stworzenia ekonomicznego, z punktu widzenia wydatków na administrację, zakładu, to, jeżeli względy wychowawcze, specjalizacja, konieczność posegregowania dzieci z powodu ich ułomności moralnych i fizycznych nakazywać będą np. podział dzieci wg. wieku do lat 14, wg. płci od lat 14, wyodrębnienie niezupełnie normalnych, i t. p., można z łatwością ten podział przeprowadzić przez zwykłe porozumienie między powiatami i większymi miastami wydzielonymi.

Np. cztery sąsiednie powiaty, z których każdy ma zakład dla 50 dzieci, wchodzą w porozumienie. Jeden powiat przyjmuje z 4 powiatów dzieci maleńkie do lat 8-miu, drugi do lat 14, trzeci ma zakład wychowawczy dla chłopców od 14 lat wzwyż, czwarty takiż zakład dla dziewcząt. Rzucam to jako przykład, nie jako projekt, który unaocznia, że pewną poważną specjalizację, racjonalność której należy ustalić zgodnie z potrzebami i według wskazówek fachowców, przeprowadzić można, bez ponoszenia wydatku energii i pieniędzy na organizowanie nowych związków.

Da się to z wielką łatwością przeprowadzić pod jednym warunkiem: ścisłego przestrzegania płacenia przez gminy kosztów utrzymania, zgodnie z ustawą o opiece społecznej i to płacenia bez zwłoki, regularnie, w należytych terminach. To jest zresztą warunek sine qua non powodzenia i należytego funkcjonowania wszelkich zakładów opieki społecznej — państwowych, wojewódzkich, związków celowych, powiatowych, czy miejskich.

Stąd jako ostatni postulat wysunąłbym:

Poleca się sąsiadującym powiatowym związkom samorządowym oraz miastom wydzielonym przeprowadzić w porozumieniu z organami fachowemi Ministerstwa Pracy i Opieki Społecznej specjalizację swych zakładów dla dzieci, młodzieży i starców.

Istota poprawy stanu akcji opieki społecznej zależy jednak, jak zaznaczyłem wyżej, od trzech czynników:

- 1) przywrócenia normalnych finansowych stosunków pomiędzy miastami niewydzielonymi, a powiatami,
- 2) wykonywania ścisłego swych obowiązków przez wszystkie związki zgodnie z ustawą o opiece społecznej.
- 3) zwiększenia funduszy na ten cel przedewszystkiem gmin wiejskich i państwa.

Wacław Gajewski

Zamknięte zakłady opieki społecznej w samorządzie powiatowym

Program tegorocznego Zjazdu przedstawiceli sejmików powiatowych obejmuje również i zagadnienia opieki społecznej w samorządzie powiatowym. W celu przygotowania materiałów do obrad, przedewszystkiem zaś danych, ilustrujących działalność samorządu powiatowego w tej dziedzinie, Biuro Zjazdów Samorządu Ziemińskiego

przeprowadziło specjalną ankietę wśród powiatowych związków samorządowych o zamkniętych zakładach opieki społecznej, prowadzonych przez te związki. Tymczasowe zestawienia wyników ankiety, nie obejmujące jeszcze wszystkich zapytywanych pow. związków komunalnych, również bez analizy narazie, podajemy poniżej.

Ankieta opartą została na tych przepisach ustawy z dn. 16-go sierpnia 1923 r. o opiece społecznej, które wprowadzają podział obowiązków pomiędzy różnego stopnia związki samorządowe. Objęła tylko b. zaborze rosyjski, z uwagi, że w Małopolsce i w b. zaborze pruskim pow. związki komunalne własnych zakładów opieki naogół nie prowadzą, nadto w b. dzielnicy pruskiej ustawa z dn. 16 sierpnia 1923 r. nie ma dotychczas mocy obowiązującej. Założenie ankiety było następujące:

Według art. 5 (punkt b) ustawy o opiece społecznej powiatowe związki komunalne zobowiązane zostały do organizowania i sprawowania opieki społecznej, wymagającej stałych urządzeń i zakładów. Przepis ten jednak nie zwalnia gmin wiejskich i miejskich, zobowiązanych do sprawowania opieki bezpośredniej, od obowiązku zwrotu kosztów utrzymania swych ubogich, czy też sierot w zakładach innych związków komunalnych (przepis końcowy art. 5).

Z powyższego wynika, że powiatowe związki komunalne mogą żądać zwrotu kosztów utrzymania ubogich, czy też sierot w swych zakładach opieki społecznej od zainteresowanych gmin, instytucyj, czy osób, zobowiązanych do ponoszenia tych kosztów. Potwierdziło to rozporządzenie *Min. Pracy i Op. Społ.* z dn. 24.IV.1924 r. (Dz. Ust. Nr. 38, poz. 404) w par. 8. Rozporządzenie to również przepisało w par. 5, 6, i 7 w jaki sposób mają być obliczane koszty, podlegające zwrotowi. Wymienione paragrafy mają następujące brzmienie:

Par. 5. Przy ustalaniu wysokości rozszczenia za okazaną opiekę zakładową koszt dzienny opieki, podlegający zwrotowi, nie może przekraczać przeciętnego kosztu utrzymania w zakładzie.

Przeciętny koszt dzienny utrzymania w zakładzie, brany za podstawę obliczeń, obejmuje wydatki na pożywienie, światło, opał i pranie w zakładzie, na administrację zakładu, na opiekę lekarską i pomoce wychowawczo-szkolne.

Najwyższy koszt dziennego utrzymania, podlegający zwrotowi, nie może z mocy niniejszego rozporządzenia przewyższać stawki, której wysokość ustalać będzie Ministerstwo Pracy i Opieki Społecznej.

Par. 6. Wszelkie wydatki, poniesione na okazanie niezbędnej pomocy poza-zakładowej, lub w związku z opieką zakładową, ale nie objęte sumą kosztów dziennego utrzymania, obliczoną stosownie do postanowień par. 5 niniejszego rozporządzenia, podlegają zwrotowi na zasadzie przedstawionych dowodów, stwierdzających poniesienie wydatku.

Par. 7. Wysokość sumy, podlegająca zwrotowi z tytułu zwrotu kosztów, poniesionych na okazanie opieki, w żadnym wypadku nie może przewyższać rzeczywistych i koniecznych kosztów poniesionych przez gminę.

Na zasadzie powyżej cytowanego par. 5 (ustęp 3) *Min. Pracy i Op. Społecznej zarządzeniem z dnia 31-go sierpnia 1925 roku (Monitor Polski Nr. 234 z 1925 r.)* ustaliło normy kosztów dziennego utrzymania w zakładzie podlegających zwrotowi. Normy te nie mogą przewyższać następujących stawek:

A. W zakładzie dla dorosłych (schroniska, przytulki i t. p.): 1) w miejscowościach do 20 tysięcy mieszkańców — 1 złoty; 2) w miejscowościach ponad 20 do 50 tysięcy mieszkańców — 1 zł. 25 gr.; 3) w miejscowościach 50 do 100 tysięcy mieszkańców — 1 złoty 75 groszy.

B. W zakładzie dla dzieci i młodzieży (żłobki, sierocińce i t. p.): 1) w miejscowościach do 20 tysięcy mieszkańców — 1 złoty 25 groszy; 2) w miejscowościach ponad 20 do 50 tys. mieszkańców — 1 zł. 50 groszy; 3) w miejscowościach ponad 50 do 100 tysięcy mieszkańców — 1 zł. 75 groszy. 4) w miejscowościach ponad 100 tysięcy mieszkańców — 2 złote.

Ankieta miała więc na celu zebranie obok niektórych ogólnych danych o zakładach opieki społecznej w samorządzie powiatowym, przede wszystkim informacji, ilustrujących stan prawny, ustalony przez powyżej przytoczone przepisy o opiece społecznej.

Obok tego głównego założenia ankieta miała na celu również zebranie danych dotyczących bezpośrednio stanu utrzymywanych przez samorząd powiatowy zakładów opieki społecznej. Postawione więc zostały pytania, które dadzą się ująć w następujące grupy:

1. dotyczące pomieszczeń zakładów, a więc: czy zakłady mieszczą się we własnych, czy wynajętych budynkach, i czy te budynki są odpowiednie, czy też nieodpowiednie;

2. dotyczące ilości dzieci, względnie starców utrzymywanych w zakładach, oraz ilości zatrudnionego personelu, zarządzającego, nauczycielskiego i służby niższej;

3. sum, wydatkowanych w 1926 r. na utrzymanie zakładów, otrzymanych zwrotów, dopłat z funduszy ogólnych, oraz wydatków całkowitych na jednego pensjonarza zakładów;

4. wreszcie inwestycyj, poczynionych od 1918 roku, w fundowanych, przejętych, oraz prowadzonych zakładach.

Zestawione odpowiedzi wprawdzie nie obejmują wszystkich pow. związków komunalnych b. zaboru rosyjskiego, dają jednak dużo materiału, ułatwiającego zorientowanie się w zawilej sprawie sprawowanej dziś przez samorząd powiatowy opieki społecznej.

Ilość nadesłanych odpowiedzi.

Tablica 1.

Województwa	Ogółem ilość powiatów	Ilość powiatów, które odpowiedziały na ankietę	
Warszawskie	23	11	
Łódzkie	13	6	
Kieleckie	16	9	
Lubelskie	19	14	
Białostockie	13	7	
Nowogródzkie	7	5	
Poleskie	10	7	
Wołyńskie	10	7	
Wileńskie	7	7	
Razem	118	73	62%

Powyższy wykaz obejmuje odpowiedzi otrzymane do dnia 10-go kwietnia r. b. W dalszym ciągu odpowiedzi napływają i będą włączone do ostatecznie opracowanych zestawień. Nadesłane odpowiedzi dotyczą danych za r. 1926, zaś w zakresie inwestycyj i lat poprzednich.

Zakłady wychowawcze dla dzieci.

1. Ilość zakładów wychowawczych dla dzieci, oraz rodzaj pomieszczenia tych zakładów ilustruje następująca tablica:

Tablica 2.

Województwa	Ilość powiatów, które nadesłały odpowiedź	Ilość zakładów wychow. dla dzieci, utrzymywanych przez te powiaty	Pomieszczenie zakładu			
			w budynkach własnych	w budynkach wynajętych	nieopowiadnie	nieopowiadnie
Warszawskie	11 ^L	4	1	3	1	3
Łódzkie	6	—	—	—	—	—
Kieleckie	9	5 ¹	3	3	3	2
Lubelskie	14	12 ²	3	8	9	3
Białostockie	7	6	3	3	5	—
Nowogrodzkie	5	9	3	6	7	2
Poleskie	7	6	1	5	2	4
Wołyńskie	7	10	3	7	6	4
Wileńskie	7	8 ³	3	6	7	2
Razem	73	60	20	41	40	20

1. W jednym powiecie sierociniec mieści się w dwu budynkach;

2. w jednym powiecie tytuł posiadania budynku, w którym mieści się sierociniec, nie jest ustalony;

3. w jednym powiecie sierociniec mieści się w 2 budynkach.

Sześć pow. związków komunalnych wojew. Łódzkiego, które nadesłały odpowiedzi na ankietę, nie posiada zakładów wychowawczych dla dzieci.

Tablica 4.

Województwa	Ilość powiatów, które odpowiedziały na ankietę	Ilość zakładów posiadanych przez te powiaty	Ogółem wydatki na utrzymanie zakładu w 1926 r.	Wydatki w 1926 r. składające się na przeciętny koszt utrzymania *)	Suma uzyskanych w 1926 r. zwrotów od instytucji, gmin osób, zobowiąz. do ponosz. koszt. opieki	Wysokość nieodboru pokrytego z ogólnych funduszy budżet.	Przeciętny całkowity koszt utrzymania pensjonarza (wychowawca) dziennie w 1926 r.
Warszawskie	11	4	93.178,09	—	42.998,10	50.179,99	1,47
Łódzkie	6	—	—	—	—	—	—
Kieleckie	9	5	124.266,30	—	33.612,72	90.653,58	1,36
Lubelskie	14	12	274.032,80	—	7.351,16	266.681,64	1,42
Białostockie	7	6	108.135,83	—	10.489,02	97.646,81	1,23
Nowogrodzkie	5	9	196.491,78	—	56.843,73	139.648,05	1,21
Poleskie	7	6	196.581,43	—	95.495,86	101.085,57	1,38
Wołyńskie	7	10	272.449,29	—	48.086,25	224.363,04	1,70
Wileńskie	7	8	194.129,91	—	1.270,—	192.859,91	1,14
	73	60	1.459.265,43	—	296.146,84	1.163.118,59	1,36

*) patrz par. 5 przytoczonego na wstępie rozp. Min. Pracy i Op. Społ. z dn. 24.IX.1924 r.

Czwarta rubryka powyższej tablicy musiała pozostać pustą, bowiem nadesłane i wypełnione formularze ankiety nie zawierały odpowiedzi na pytanie postawione w tej rubryce. Świadczyłyby to o fakcie, że w rachunkowości utrzymania wychowanców w zakładach naogół nie jest uwzględniany podział na wydatki, wpływające na przeciętny koszt utrzymania (par. 5) i wszelkie inne wydatki (par. 6), i że żądane zwroty od gmin i osób, zob-

2. Wychowawcy, oraz personel zakładów wychowawczych dla dzieci:

Tablica 3.

Województwa	Ilość zakładów objętych ankietą	Ilość wychowawców zakł.		Ilość zatrudnionego personelu		
		plci męskiej	plci żeńskiej	zarządzającego	nauczającego	niższego
Warszawskie	4	80	94	7	5	9
Łódzkie	—	—	—	—	—	—
Kieleckie	5	124	116	8	8	15
Lubelskie	12	282	237	15	11	28
Białostockie	6	119	143	6	7	11
Nowogrodzkie	9	178	311	13	20	29
Poleskie	6	212	179	6	13	27
Wołyńskie	10	236	211	12	13	42
Wileńskie	8	210	274	10	10	33
	60	1441	1565	77	87	194

Wypada więc przeciętnie na jeden zakład wychowawczy 50 dzieci oraz sześć osób personelu, z czego wypada mniej niż 3 na personel zarządzający i nauczający, oraz nieco mniej niż 3 personelu niższego. Cyfry te w różnych województwach ulegają większym lub mniejszym odchyleniom od wykazanej średniej.

3. Koszty utrzymania zakładów opiekuńczych dla dzieci:

wiązanych do pokrywania kosztów opieki, nie opierają się na tym przepisany podział kosztów.

Ilustruje to dokładniej jedna z następnich tablic o sposobie obliczania zwrotów za utrzymanie w powiatowych zakładach opieki społecznej.

Przytulki dla starców.

1. Ilość przytułków dla starców oraz rodzaj pomieszczenia tych zakładów ilustruje następująca tablica:

Tablica 5.

Województwa	Ilość powiatów które nadesłały odpowiedzi	Ilość zakładów utrzymanych przez te powiaty	Pomieszczenie zakładu			
			w budynkach własnych	w budynkach wynajętych	pomieszcz. w cenie odpowiednie	pomiesz. nieodpowiednie
Warszawskie	11	9	3	6	2	7
Łódzkie	6	2	2	—	—	2
Kieleckie	9	2	2	—	1	1
Lubelskie	14	4	3	1	3	1
Białostockie	7	3	1	2	2	1
Nowogrodzkie	5	1	—	1	1	—
Poleskie	7	2	—	2	1	1
Wołyńskie	7	3	—	3	2	1
Wileńskie	7	1	—	1	1	—
	73	27	11	16	13	14

2. Ilość pensjonarzy, oraz personelu przytułku dla starców.

Tablica 7.

Województwa	Ilość powiatów, które odpowiedziały na ankietę	Ilość zakładów, posiadanych przez te powiaty	Ogółem wydatki na utrzymanie zakładu w 1926 r.	Wydatki w 1926 r. składające się na przeciętny koszt utrzymania	Suma uzyskanych w 1926 r. zwrotów od instytucji, gmin i osób. zobowiąz. do ponoszenia koszt. opieki	Wysokość niedoboru pokrytego z ogólnych funduszy budżet.	Przeciętny całkowity koszt utrzymania pensjonarza (wychowawca) dziennie w 1926 r.
Warszawskie	11	9	75.022.34	—	29.623.95	45.398.39	1.23
Łódzkie	6	2	8.822.88	—	800.—	8.022.88	1.62
Kieleckie	9	2	14.076.40	—	6.699.44	7.376.96	1.54
Lubelskie	14	4	24.537.73	—	2.318.—	22.219.73	1.05
Białostockie	7	3	26.781.53	—	7.216.40	19.565.13	0.95
Nowogrodzkie	5	1	8.242.—	—	—	8.242.—	0.67
Poleskie	7	2	10.602.47	—	386.—	10.216.47	0.75
Wołyńskie	7	3	28.329.32	—	5.857.50	22.471.82	1.58
Wileńskie	7	1	1.464.25	—	—	1.464.15	1.36
	73	27	197.878.82	—	52.901.29	144.977.53	1.19

Podobnie jak w tablicy nr. 4, czwarta rubryka nie jest zapełniona z powodu braku odpowiedzi na pytanie w niej zawarte.

Sposób obliczania zwrotów.

Sprawa opłat za utrzymanie ubogich, względnie sierot w zakładach opiekuńczych powiatowych, ujęta została w rozporządzeniu Min. Pracy i Opieki Społecznej z dn. 24-go kwietnia 1924 r. cytowanym na wstępie. Na podstawie tego rozporządzenia określone zostały najwyższe stawki zwrotu kosztów dziennego utrzymania (zarządzenie Min. Pracy i Op. Społ. z dn. 31-go sierpnia 1925 roku — również cytowane na wstępie).

Na podstawie nadesłanych odpowiedzi należy stwierdzić, że naogół w praktyce zarówno sposób obliczania zwrotów, jak i ich wysokości nie odpowiada wymaganiom przytoczonych powyżej przepisów. Ilustruje to zestawienie podane poniżej, obejmujące dane, dotyczące zarówno zakładów wychowawczych dla dzieci, jak i przytułków dla starców.

Tablica 6.

Województwa	Ilość zakładów objętych ankietą	Ilość pensjonarzy (wychowawców) zakładu		Ilość zatrudnionego personelu		
		plci męskiej	plci żeńskiej	zarządzającego	nauczającego	niższego
Warszawskie	9	47	141	9	—	14
Łódzkie	2	13	11	3	—	5
Kieleckie	2	10	22	2	—	3
Lubelskie	4	13	52	3	1	1
Białostockie	3	24	55	3	—	5
Nowogrodzkie	1	14	20	1	—	2
Poleskie	2	15	47	2	—	1
Wołyńskie	3	23	29	2	—	4
Wileńskie	1	9	—	1	—	1
	27	168	377	26	1	36

Przeciętnie więc wypada na jeden zakład: 20 pensjonarzy, jedna osoba personelu zarządzającego, oraz 1,5 osoby personelu niższego.

3. Koszty utrzymania przytułków dla starców:

Tablica 8.

Województwa	Ilość powiatów, które odpowiedziały na ankietę	Ilość pow., które pobrały zwroty wyłoż. kosztów				Ilość powiatów, które nie pobrały żadnych zwrotów
		Zgodnie z par. 5	Zgodnie z par. 6	Dowolne stawki	wg rzeczywiście ogólnych kosztów	
Warszawskie	11	1	—	1	5	2
Łódzkie	6	—	—	—	—	2
Kieleckie	9	—	—	3	2	2
Lubelskie	14	—	—	2	1 ¹⁾	9
Białostockie	7	2	2	—	2	2
Nowogrodzkie	5	—	—	—	—	5
Poleskie	7	1 ²⁾	1 ²⁾	1 ²⁾	2	1
Wołyńskie	7	—	—	3 ³⁾	—	3
Wileńskie	7	—	—	1 ⁴⁾	—	5
	73	4	3	11	12	31

1) Jeden z powiatów pobiera pełną stawkę tylko od ubogich pochodzących z innych powiatów, od swoich zaś tylko 50%.

2) Zwroty pobiera tylko za ubogich z innych powiatów.

3) 2 powiaty — tylko od obcych gmin.

4) Tylko od obcych gmin.

Rubryki tablicy — zgodnie z par. 5— i zgodnie z par. 6 — należy rozumieć, że stawki zwrotów obliczane są zgodnie z przepisami par. 5 i 6 rozp. Min. Pracy i Op. Społ. z dn. 24 kwietnia 1924 r. (cytowane na wstępie).

Ogółem odpowiedziało na ankietę 73 powiaty, z tych 14 odpowiedziało, że żadnych zamkniętych zakładów opieki społecznej nie prowadzi.

Pozostaje 59 powiatów, posiadających zakłady. Z tych więcej niż połowa, bo 31 nie pobiera żadnych zwrotów za utrzymanie ubogich i sierot w swych zakładach, czyli, że te powiaty dobrowolnie wzięły na siebie obowiązek ponoszenia pełnych kosztów sprawowania opieki, do czego nie były zobowiązane. Należy tu mieć na uwadze oczywiście fakt, że pewna część pensjonarzy zakładów są to osoby, nie mające określonego miejsca zamieszkania i które przez to nie nabyły praw do opieki społecznej w żadnej gminie. Obowiązek uiszczania za te osoby kosztów utrzymania w zakładzie spada w myśl rozp. Prezydenta z dn. 29 czerwca 1924 r. na pow. związki komunalne, aczkolwiek zachodzą wątpliwości, czy rozporządzenie to weszło w życie. W praktyce koszt ten musi obciążać budżety tych związków, gdyż Państwo, które w myśl art. 13 ustawy o opiece społecznej obowiązane jest do ponoszenia kosztów opieki za tego rodzaju ubogich, czuje się od tego obowiązku zwolnionem przez powyżej wspomniane rozporządzenie Prezydenta. Ten stan rzeczy uwydatnia się szczególnie w woj. wschodnich, w których pow. związki komunalne zmuszone zostały do zajęcia się losem setek sierot po repatriantach i ofiarach wojny, nie mogąc często ustalić miejsca przynależności tych sierot.

Oczywiście, omówiony powyżej stan rzeczy może odnosić się tylko do części pensjonarzy zakładów powiatowych, to też fakt, że więcej niż połowa powiatów nie korzystała z prawa żądania zwrotów, należy tłumaczyć także i innymi przyczynami, jak: niezrozumienie przepisanej roli pow. związków komunalnych w zakresie opieki społecznej, niechęć do rozrachunków z gminami, także i brak środków w gminach. Znaczna część powiatów przerzuca się w inną krańcowość—pobiera zwroty według rzeczywistych kosztów wydanych. Za ledwie drobny ułamek powiatów żądał zwrotów w myśl obowiązujących przepisów.

Obok przyczyn tego zjawiska, zaznaczonych powyżej, należy także zaznaczyć i mocniej podkreślić jeszcze jedną przyczynę, polegającą na nieprzywiązywaniu do całej sprawy zwrotów wyłożonych kosztów na opiekę społeczną należytej uwagi. Świadczy o tem fakt, że mimo, że tylko znikoma ilość powiatów respektowała w całości przepisy w tym zakresie, 27 powiatów odpowiedziało, że podział kosztów na wpływające na przeciętne utrzymanie i na inne (par. 5 i 6 cytowanego na wstępie rozp.) jest życiowo uzasadniony. Następnie 22 powiaty odpowiedziało, że uważają maksymalne stawki zwrotów, ustanowione zarządzeniem Min. Pracy i Op. Społ. z dn. 31-go sierpnia 1925 r. za dostateczne, natomiast 30 odpowiedziało, że są to stawki niedostateczne.

Inwestycje w zakresie utrzymania zakładów opieki społecznej.

Ankieta zawierała również pytania, odnoszące się do inwestycji, jakie zostały poczynione przez powiatowe

związki komunalne w zakresie opieki społecznej od r. 1918. Dane, przytoczone poniżej, dotyczą: 1) zakładów opieki społecznej, założonych po 1918 r. (ilość tych zakładów), oraz wszelkich innych inwestycji, wliczając w to i gruntowny remont pomieszczeń, poczynionych od 1918 roku. Następująca tablica ilustruje tę kwestję:

Tablica 9.

Województwa	Ilość powiatów objętych ankietą	Założono nowych zakładów ¹⁾	Nabyto domów dla zakładów	Wybudowano domów dla zakładów	Ilość powiatów, które dokonały innych większych inwestycji
Warszawskie	11	5	1/3	1	—
Łódzkie	6	1	—	1	1
Kieleckie	9	2	2	1	2
Lubelskie	14	13	1	2	5
Białostockie	7	6	1	—	3
Nowogródzkie	5	4	3	—	2
Poleskie	7	1	—	—	2
Wołyńskie	7	5	1	—	2
Wileńskie	7	4	1	3	3
	73	41	9 1/4	8	20

1) Dane rubryki drugiej dotyczą tylko uruchomienia zupełnie nowych zakładów, natomiast nie dotyczą zakładów przejętych od innych instytucyj.

Powyższą tablicę, jako zawierającą ważne dane dla oceny kierunku polityki pow. związków komunalnych, w zakresie opieki społecznej, uzupełniają następujące szczegóły, dotyczące dokonanych inwestycji:

Nowe budowle.

Wojew. Warszawskie. Pow. Przasnysz. Wybudowano w 1925 r. gmach na przytułek kosztem 30.000 zł.

Wojew. Łódzkie. Pow. Radomsko. Na wydzierżawionym od Państwa ośrodku wyremontowano dom mieszkalny i postawiono budynki gospodarskie dla celów przytułku za sumę zł. 45.585,29.

Wojew. Kieleckie. Pow. Miechów. Zakupiono 24 morgi gruntu i pobudowano zakład wychowawczy dla 100 sierot, kosztem 127.000 zł.

Wojew. Lubelskie. Pow. Łuków. Odbudowany został w 1922/23 r. jednopiętrowy dom, zniszczony podczas wojny. Odbudowa kosztowała 16.200 zł.

Pow. Włodawa. Wybudowany został w 1923 r. dom na sierociniec kosztem 46.876,50 zł.

Wojew. Wileńskie. Pow. Brasław. Wybudowano w 1926 r. dom na sierociniec kosztem 25.955,45 zł.

Pow. Świąciany. Wybudowano w r. 1925 dwa pawilony, w których mieści się obecnie schronisko. Wydano na ten cel do stycznia 1927 r. zł. 54.000.

Nabyte objekty.

Wojew. Warszawskie. Pow. Przasnysz. W r. 1921 nabyto za sumę 1.350.000 Mkp. (około 12.000 zł.) część domu na pomieszczenie sierocińca.

Wojew. Kieleckie. Pow. Stopnica. Nabyto od Państwa budynek na pomieszczenie przytułku za sumę zł. 8.473.

Pow. Kozienice. Nabyto w 1921 r. dom drewniany na pomieszczenie sierocińca kosztem 5.000 zł.

Wojew. Lubelskie. Pow. Janów Lubelski. Nabyto w r. 1922 budynek na pomieszczenie sierocińca kosztem 8 milionów mkp.

Wojew. Białostockie. Pow. Szczuczyn. Zakupiono w 1925 r.

dom murowany z zabudowaniami gospodarczymi, placem i ogrodem, za sumę zł. 10.200.

Wojew. Nowogrodzkie. Pow. Baranowicze. Zakupiono w 1924 r. budynek na schronisko za 22.000 zł.

Pow. Nowogródek. Zakupiono w 1925 r. dom na pomieszczenie sierocińca za 16.000 zł.

Pow. Stołpce. Zakupiono w r. 1922 dom drewniany na sierociniec.

Wojew. Wołyńskie. Pow. Krzemieniec. Zakupiono w 1924 r. zamek Wiśniowiec za 42.500 dolarów, w którym, obok innych instytucji powiatowych, pomieszczono i sierociniec.

Wojew. Wileńskie. Pow. Wilejka. Zakupiono w 1923 r. dom drewniany, wraz z zabudowaniami gospodarczymi, za sumę równoważną 1250 dolarów.

Inne inwestycje.

Wojew. Kieleckie. Pow. Busk. Przeprowadzono remont nabytego na cele opieki społecznej domu kosztem 5000 zł.

Pow. Sandomierz. Przeprowadzono w sierocińcu i przytulku remont oraz założono instalację elektryczną.

Wojew. Lubelskie. Pow. Krasnystaw. Przeprowadzono gruntowny remont sierocińca i budynków gospodarskich przy sierocińcu za sumę zł. 7.230.

Pow. Łuków. Wybudowano piwnicę i przeprowadzono remont sierocińca za sumę zł. 3.489.

Pow. Puławy. Przeprowadzono gruntowny remont dzierżawionych w ośrodku państwowym budynków, w których pomieszczono sierociniec. Na remont wydano: 2585.000 mkp. i 6753,71 zł.

Pow. Węgrów. Odremontowano sierociniec i przytułek kosztem 3000 zł.

Wojew. Białostockie. Pow. Ostrołęka. Wybudowano jednopiętrowy budynek na przytułek kosztem 28.000 zł.

Pow. Szczuczyn. Wykonano remonty za zł. 2.000.

Wojew. Nowogrodzkie. Pow. Baranowicze. Wykonano remonty za zł. 5.000.

Pow. Stołpce. Odremontowano w 1924 r. sierociniec kosztem 5.897,23 zł.

Wojew. Poleskie. Pow. Pruzana. Wykonano remonty za zł. 4.898.

Pow. Sarny. Przeprowadzono gruntowny remont dzierżawionego na pomieszczenie sierocińca domu za 5.800 zł.

Wojew. Wołyńskie. Powiat Krzemieniec. Przeprowadzono w 1924 r. remont lokalu, zajętego w zamku Wiśniowiec na sierociniec, kosztem 27.142 zł.

Pow. Łuck. Przeprowadzono gruntowny remont lokoli sierocińca i przytulku.

Wojew. Wileńskie. Pow. Święciany. Przeprowadzono remont sierocińca kosztem 9.500 zł.

Pow. Wileńsko - Trocki. Przeprowadzono remont sierocińca kosztem 1670 zł. 68 gr.

Pow. Wilejka. Dokonano w 1925 i 1926 r. gruntownego remontu sierocińca, kosztem 5,293 zł.

Jak zaznaczono na wstępie, są to zestawienia tymczasowe bez szczegółowych wyjaśnień, których dokonanie podyktowane zostało potrzebą przygotowania materiałów na Zjazd ogólny przedstawicieli sejmików powiatowych.

Roman Grochowski.

Dookoła spraw samorządowych

PODATEK WYRÓWNAWCZY DLA GMIN WIEJSKICH.

(H). Dowiadujemy się, iż Ministerstwo Spraw Wewnętrznych opracowało już projekt rozporządzenia wykonawczego do ustawy z dn. 1 marca r. b. o podatku wyrównawczym dla gmin wiejskich b. zab. ros., a nadto także projekt okólnika do wojewodów w tejże sprawie. W okólniku ma się mieścić wyjaśnienie, jak mają postąpić gminy, które uchwałyły wprowadzić w r. 1926 podatek wyrównawczy, podatku tego jednak nie pobrały z powodu nieuchwalenia przez Sejm w r. 1926 ustawy o tym podatku.

Projekty powyższe są obecnie uzgadniane z Ministerstwem Skarbu.

CZY KOKS PODLEGA PODATKOWI OD ŁADUNKÓW.

(H). Wśród towarów, które wolne są od podatku od ładunków, pobieranego przez niektóre gminy miejskie na podstawie art. 12 ustawy o tymczasowym uregulowaniu finansów komunalnych, znajduje się także węgiel. Wobec tego jednak, iż obok węgla nie został wyraźnie wymieniony jego produkt — koks, niektóre miasta (np. Łódź), nie obciążając podatkiem ładunkowym węgla, pobierały go wszakże od koksu. W związku z tem wydało Ministerstwo Spraw Wewn. okólnik, wyjaśniający, że koks na równi z węglem nie podlega podatkowi z art. 12 ustawy o tymcz. ureg. fin. kom.

INSTRUKCJA RACHUNKOWO - KASOWA DLA ZW. KOM.

(H). Rozporządzenie Ministra Spraw Wewn., zawierające instrukcję rachunkowo - kasową dla zwią-

ków komunalnych, zostało już przesłane do ogłoszenia w Dzienniku Ustaw i ukaże się w dniach najbliższych. Równocześnie wydany zostanie przez M-stwo okólnik, zawierający szczegółowe wyjaśnienie przepisów tej instrukcji.

OKÓLNİK W SPRAWIE WYMIARU I POBORU PODATKÓW KOMUNALNYCH.

(H). Dowiadujemy się, iż okólnik w sprawie powyższej, o którym wspominaliśmy w Nrze 11, został już uzgodniony między M-stwem Spr. Wewn., a M-stwem Skarbu i ukaże się w niedługim czasie.

SEJMOWY PROJEKT ZMIANY ART. 27 USTAWY O TYMCZ. UREG. FIN. KOM.

(H). Treść powyższego projektu podaliśmy w Nrze 13. Miał on być przedmiotem obrad Komisji Skarbowej Sejmu w dn. 23 marca b. r., został jednakże przez wnioskodawców — po porozumieniu się z przedstawicielem rządu — zdjęty z porządku dziennego.

W SPRAWIE WYSOKOŚCI OPŁAT DROGOWYCH.

(H). W związku z notatką pod powyższym tytułem zamieszczoną w Nrze 10 (str. 175) nadmieniamy, iż M-stwo Spr. Wewn. wydało okólnik, w którym zezwala wojewodom na zatwierdzanie opłat drogowych wedle normy 100%-owej w stosunku do płatników podatku gruntowego, o ile na takie obciążenie zezwoli siła płatnicza ludności.

Z PRASY

(G.). SPECJALNE DODATKI SAMORZĄDO-WE. *Głos Prawdy* wypuścił przy n-rze 90 z r. b. specjalny dodatek, poświęcony sprawom samorządu. Redakcja zapowiedziała wydawanie stałe dodatku w odstępach dwutygodniowych. Cel wydawania dodatku perjodycznego określony został w słowie wstępnym następująco:

Zadaniem więc „Głosu Prawdy Samorządowego” będzie informowanie ogółu o najważniejszych kwestiach samorządu, które w danej chwili są aktualne i są przedmiotem dyskusji politycznej i publicystycznej. Zapewniliśmy sobie w tym celu współpracownictwo wybitnych sił fachowych i zapraszamy jednocześnie wszystkich działaczy samorządowych do wypowiedzenia się w wymienionych kwestiach.

Epoka w d. 16-m kwietnia r. b. do n-ru 105 dołączyła obszerny, bo dwudziestokolumnowy dodatek poświęcony działalności samorządu w wojew. Łódzkim. Tytuł dodatku „Działalność samorządu w Polsce” wskazuje, że redakcja *Epoki* zamierza wypuszczać i dalsze tego rodzaju dodatki. Numer dodatku poświęcony wojew. Łódzkiemu zapełniony został przeważnie krótkimi opisami działalności pow. związków komunalnych tego województwa.

Znajdujemy tam również i większą pracę ogólną p. t. „Zarys spraw samorządowych woj. Łódzkiego”, pióra p. J. Jazłowicza. Opisy monograficzne co do treści są niewspółmierne. Dodatek jest ilustrowany.

Specjalny dodatek samorządowy zaczął wydawać tygodnik polityczny *Wyzwolenie*. Pierwszy numer dodatku ukazał się przy n-rze z d. 17-go kwietnia r. b. i poświęcony został głównie sprawom nowych wyborów do organów samorządowych.

(G.). PAŃSTWOWA RADA SAMORZĄDOWA. W *Kurjerze Polskim* p. E. S. zamieścił w d. 13 IV r. b. parę uwag na temat Państwowej Rady Samorządowej.

W chwili obecnej, gdy wre praca nad rozbudową i unifikacją ustawodawstwa komunalnego, powołanie do współpracy z rządem kolegium, złożonego z działaczy samorządowych i znawców życia gospodarczego, któreby projekty zamierzeń samorządowych oceniało nie z punktu widzenia doktryny politycznej i demagogii partyjnej, lecz potrzeb samorządu i interesów gospodarczych państwa jest wysoce pożądane. Przewidziany w statucie skład Rady zdaje się gwarantować fachowość jej opinii.

(G.). ORGANIZACJA SAMORZĄDU W POLSCE. Pisma podały obszernie streszczenie referatu p. S. Dąbskiego o organizacji samorządu w Polsce, wygłoszonego na zebraniu stronnictwa prawicy narodowej we

Lwowie. Za *Dniem Polskim* z d. 10-go kwietnia r. b. przytaczamy niektóre ustępy referatu:

W nauce i w praktyce samorządy pojmowano i urządzano dwojako. Państwa rządzone policyjnie, biurokratycznie, rezerwowały pewien zakres działania dla urzędów rządowych, inny oddawały związkom komunalnym. W niemieckim piśmiennictwie prawa publicznego znalazł nawet ten sposób określenia samorządu nomenklaturę, jako *Abwehrgegen der Staat*. W państwach, urządzonych konstytucyjnie, rozdział taki uzasadnienia nie ma. Samorząd jest udziałem obywateli w wypełnianiu zadań administracji publicznej. Określiłby go należało jako współrząd. Instytucje samorządowe stają się integralnym składnikiem organizacji władz państwowych. Organa administracji publicznej uzyskują swój charakter urzędowy jedne z nominacji, drugie z wyboru, co nie wpływa zupełnie na fakt, że są władzą.

Tak pojęty samorząd wymaga jednak według autora następujących klauzul. Wybory, przy zachowaniu zasady powszechnego głosowania, winny być kurjalne z pewnem przesunięciem przewagi na rzecz warstw społecznych o wyższej kulturze, oraz z uwzględnieniem momentu zamożności wyborców.

Nadto winna być zachowana zasada hierarchji w budowie samorządu.

Samorządy z chwilą, gdy nabywają charakteru części składowej administracji publicznej państwowej, organizowane być powinny przy uwzględnieniu zasady hierarchiczności władz, zatem z zastosowaniem podległości władzy niższej wobec wyższej. Prawo zatwierdzenia wysokości podatków, uchwalonych przez samorząd niższego stopnia ponad pewne minimum, przez władzę samorządową stopnia wyższego uważam za konieczne.

(G.). PROBLEMY SAMORZĄDOWE. Pod tym tytułem p. S. Cypin w *Epokę* z d. 5. IV r. b. omawia zagadnienia ordynacji wyborczej do organów samorządowych.

Zwolennicy systemów kurjalnych i innych, sprowadzających się do negacji powszechności i równości głosowania, motywuja swój pogląd tem, iż przedstawicielstwa samorządowe zajmują się sprawami nie politycznymi, lecz gospodarczej natury i, że z tego względu słuszne jest zróżniczkowanie wartości głosu, zależnie od roli obywatela w życiu gospodarczym, t. j. od jego kwalifikacji majątkowych. Teza ta nie grzeszy jednak zbyt logiki i konsekwencji. W obecnych czasach odgraniczenie spraw gospodarczych od politycznych jest zupełną niemożliwością. Każde zagadnienie gospodarcze nabiera różnego wyglądu i prowadzi do rozmaitych rozwiązań, zależnie od ujęcia politycznego. Cechą naszych czasów jest ekspansja życia politycznego, przesiąknięcie życia gospodarczego i kulturalnego momentami politycznymi.

Autor w dalszym ciągu swego artykułu wypowiada się za utrzymaniem w wyborach do samorządu zasady powszechnego i równego głosowania, podkreślając motyw społecznego wychowania szerokich mas przez samorząd

Oceny i sprawozdania.

ROK 1926 W ŻYCIU GOSPODARCZYM POLSKI. (Stefan Starzyński. Warszawa 1927).

Nakładem Min. Skarbu ukazała się w druku, pod tytułem powyższym praca p. Stefana Starzyńskiego. Ciekawa ta książka daje nam w szeregu tablic i wykresów wyczerpujący obraz rozwoju gospodarczego życia Polski w roku ubiegłym.

Niepodobna w krótkiej bibliograficznej notatce wyczerpać całego bogatego materiału, nagromadzonego skrzętnie przez autora. Zbadanie całego materiału daje dopiero całkowity obraz. To też niewątpliwie praca p. Starzyńskiego znajdzie się w ręku tych wszystkich, którzy oceniają należycie znaczenie ekonomicznego rozwoju państwa. Tu więc chcę tylko podać kilka wymowniejszych danych, wziętych z książki autora, a obrazujących najwyraźniej

niewątpliwy postęp w naszym życiu gospodarczym w roku ubiegłym.

I tak z zestawienia rzeczywistych wpływów i wydatków państwowych w latach 1925 i 1926-tym widzimy, że rok 1925-ty zamknięty był deficytem 225 milionów złotych, zaś 1926-ty — nadwyżką 53 milj. złotych.

Zapas walut mocnych w początku roku był tak nikły, że stanowił pozycję ujemną (minus 2.8 milj. zł.). Stan ten pogorszył się w początku drugiego kwartału, wykazując minus 12.3 milj. zł. Koniec roku 1926 dał poprawę tak znaczną, że pozycja zapasu walut w Banku Polskim wykazała już plus 125.2 milj. zł. Nazewnątrż odbiło się to w ten sposób, że kurs złotego załamał się i spadł w maju do 11 zł. za dolara, a następnie się dzwignął i, od września

do końca roku ustalil się na wysokości 9 zł. za dolara, z groszowemi odchyleniami (kurs ten trwa dotąd), mimo to, że obieg znaków pieniężnych urosł z 815 milj. zł. w początku roku do 1021 milj. zł. w końcu roku, a także mimo to, że rząd wycofał z obiegu część bilonu, wypuszczonego w latach ubiegłych na pokrycie deficytów skarbowych.

Z dalszych tablic widzimy, że stopa dyskontowa, zarówno w Banku Polskim, jakoteż i w bankach prywatnych, spadła. W Banku Polskim z 12% w początkach roku do 10% ku końcowi; w bankach prywatnych — z 24% do 16%. Obniżenie stopy dyskontowej wpłynęło wydatnie na wzrost kredytu dyskontowego z 964 milj. zł. w początku roku do 1337 milj. zł. ku końcowi roku.

Wymowne jest zestawienie stopy dyskontowej w Polsce i zagranicą, w bankach emisyjnych i w bankach prywatnych. Z niego widzimy, że: 1-o w Polsce stopa dyskontowa jest najwyższa, co zresztą nie jest nowiną i 2-o, że w Polsce najniższą stopę dyskontową stosuje Bank emisyjny, zagranicą zaś jest odwrotnie. Oto przykłady wzięte z końca roku ubiegłego:

Banki emisyjne:	Banki prywatne	
Polska stopa dyskontowa	10%	16%
Niemcy st. dyskont.	6%	4.7%
Francja st. dyskont.	6%	5.8%
Anglja st. dyskont.	5%	4.5%
St. Zjed. st. dyskont.	4%	3.9%

Zestawienie to wskazuje, że zagranicą są wolne kapitały prywatne, mające zaufanie do banków prywatnych, które, operując niemi, mogą skutecznie konkurować w wysokości dyskonta z bankami emisyjnymi. U nas źródłem najtańszego kredytu jest dotąd Bank Polski i z niego przeważnie banki prywatne czerpią obrotowe środki, co świadczy i o ubóstwie społeczeństwa i o braku dostatecznego jeszcze zaufania do banków prywatnych.

Jest jednak poprawa i pod tym względem: oszczędności rosną. Wkłady prywatne z sumy 97 milj. zł. w dniu 31 grudnia 1925 r. urosły do 177 milj. zł. w dniu 31 grudnia 1926 r. O poprawie w

stosunkach gospodarczych w r. ub. świadczy i to, że procent zaprotestowanych weksli spadł ku końcowi roku z początkowych 8 do 2, zaś ilość upadłości opadła ze 119 w pierwszym kwartale do 40 — w ostatnim kwartale r. ub.

Zestawienie obciążenia podatkowego ludności u nas i zagranicą stawia Polskę na dziewiątym miejscu w następującej kolejności:

Anglja — 335, Francja — 180, Holandia — 137, Niemcy — 135, Belgja — 100, Austrja — 90, Czechosłowacja — 88, Włochy — 84, Polska — 41. Liczby te wyrażają ogólne obciążenie podatkowe (bezpośrednio i pośrednio) na jedną głowę ludności — we frankach złotych.

Poprawa ekonomiczna widoczna jest na każdym polu. Odłogów powojennych, których mieliśmy potworną ilość (4.5 milj. hektarów), nie mamy już zupełnie. Co było pod pługiem przed wojną, jest znów pod pługiem. Liczba bezrobotnych jest duża, jednak spadła z 350 tys., w początku roku, do 200 tys. w końcu roku. Stosunek wywozu do wywozu uległ znacznej poprawie. W r. 1925-tym: wwóz (w milionach franków) wynosił 1603, wywóz — 1272. Saldo ujemne bilansu handlowego państwa = 331 milj. fr. W r. 1926-tym: wwóz (w milj. fr.) — 896, wywóz — 1306. Saldo dodatnie bilansu handlowego = 410 milj. fr.

Wskaźnikiem ożywienia naszego życia gospodarczego jest też i wzrost transportów kolejowych i wodnych. W r. 1925-tym, przeciętny dzienny ładunek na kolejach polskich mieścił się w 12 tyśiątach jednostek wagonowych, w r. 1926-tym — przekroczył 14.000 wagonów dziennie. Obrót towarowy w portach: Gdańsk, Gdynia, Tczew — w r. 1925-tym wynosił 2.755.000 tonn, zaś w r. 1926-tym — 4.545.000 tonn.

Zestawieniem wzrostu naszej floty handlowej na morzu, z zwiększeniem jednostek w początku ubiegłego roku do 34 jednostek ku końcowi roku, kończy się ciekawa i pouczająca praca p. Starzyńskiego, z której wyjęliśmy tylko garstkę najbardziej wymownych liczb ryczałtowych.

Joachim Wołoszynowski.

Z życia samorządu

WYDATKI NA OPIEKĘ SPOŁECZNĄ W 1925 r.

Powiatowe związki komunalne wydatkowały w r. 1925 ogółem sumę zł. 4.288.119,63 na opiekę społeczną. Poniżej podajemy wyszczególnienie wydatków, zestawione na podstawie zamknięć rachunkowych za 1925 r.

Wydatki ogółem na opiekę społeczną.

Województwo	Ilość powiatów	Wydatki ogółem na opiekę społeczną	W tem wydatki nadzwyczajne
1. Warszawskie	23	573.268,03	52.085,34
2. Łódzkie	13	276.876,16	45.761,87
3. Kieleckie	16	313.981,92	48.629,86
4. Lubelskie	19	475.972,74	4.140,—
5. Białostockie	13	373.768,65	3.765,45
6. Poleskie	10	275.654,46	4.447,58
7. Nowogrodzkie	7	274.980,03	7.519,03
8. Wołyńskie	10	407.735,74	8.988,30
9. Wileńskie	7	265.839,02	48.284,97
10. Poznańskie	35	605.211,25	15.698,06
11. Pomorskie	18	321.787,58	30.389,40
12. Krakowskie	20	37.211,53	—
13. Stanisławowskie	14	30.542,70	—
14. Lwowskie	25	33.106,87	—
15. Tarnopolskie	15	22.182,95	—
Razem	245	4.288.119,63	269.709,86

Powyższe wydatki dzielimy następnie na następujące grupy szczegółowe: 1) opiekę nad dzieckiem, 2) opiekę nad starcami i inwalidami, 3) wszelkie inne wydatki na opiekę społeczną, 4) wydatki nadzwyczajne.

W zestawieniach szczegółowych nie figurują wydatki powiatów samorządowych w Małopolsce, gdyż brak tu było szczegółowych danych. Są to jednakże naogół drobne wydatki, nie przekraczające 2 — 3 tysięcy na jeden powiat i stanowią przeważnie zapomogi udzielane prywatnym korporacjom.

Brak było również szczegółowych danych, któreby pozwoliły na szczegółowe zakwalifikowanie wydatków w h. dzielnicy pruskiej na utrzymanie ubogich w zakładach obcych. Przeważnie są to zapomogi gminom w wysokości $\frac{2}{3}$ kosztów utrzymania w zakładach krajowych ubogich tego rodzaju jak: umysłowo-chorych, epileptyków i t. p. Powyższe zapomogi są obowiązkowe.

Wydatki na opiekę nad dzieckiem.

Główną grupę wydatków stanowią wydatki na opiekę nad dziećmi i niemowlętami, sierotami, młodzieżą i t. p.

Województwo	Wydatki ogółem na opiekę nad dzieckiem	Utrzymanie własnych zakładów opiekuńcz.	Koszty utrzymania sierot w zakładach obc.	Zasiłki zakładom obcym
1. Warszawskie	297.497,49	235.127,17	12.710,80	49.659,52
2. Łódzkie	91.763,52	67.950,12	1.635,17	22.178,23
3. Kieleckie	192.426,53	187.866,53	—	4.560,—
4. Lubelskie	356.560,15	339.791,06	—	16.769,10
5. Białostockie	304.553,17	289.280,15	—	15.273,02
6. Poleskie	259.808,15	247.734,11	3.788,24	8.285,80
7. Nowogrodzkie	249.190,97	232.842,94	6.692,63	9.655,40
8. Wołyńskie	337.791,85	336.551,85	—	9.240,—
9. Wileńskie	190.619,60	178.903,30	11.716,30	—
10. Poznańskie	7.275,—	—	—	7.275,—
11. Pomorskie	14.366,24	7.044,24	—	7.322,—
Razem	2.301.852,67			

Wydatki na opiekę nad starcami i inwalidami.

Następne z kolei co do wielkości są wydatki na opiekę nad starcami, inwalidami itp. Włączone zostały tu wydatki na zapomogi, udzielane przez pow. zw. samorządowe w b. dzielnicy pruskiej gminom na utrzymanie ubogich w zakładach krajowych.

Województwo	Wydatki ogółem na opiekę nad starcami i inwalidami	Utrzymanie zakładów opiekuńcz. własnych	Koszty utrzymania w zakładach obcych	Zasiłki zakładom obcym
1. Warszawskie	160.235,44	147.102,44	—	5.950,86
2. Łódzkie	97.581,35	97.581,35	—	—
3. Kieleckie	23.960,60	22.071,88	886,	1.002,72
4. Lubelskie	30.778,69	28.745,65	—	2.033,04
5. Białostockie	48.963,95	46.979,55	—	1.984,40
6. Poleskie	4.333,96	4.333,96	—	—
7. Nowogrodzkie	8.691,91	5.056,91	—	3.635,—
8. Wołyńskie	31.700,86	31.700,86	—	—
9. Wileńskie	10.457,22	10.457,22	—	—
10. Poznańskie	463.039,30	—	447.299,44	15.739,86
11. Pomorskie	226.636,37	12.970,74	213.665,63	—
	1.106.376,65			

Inne wydatki zwyczajne na opiekę społeczną.

Województwo	Inne wydatki zwyczajne razem	W tem zasiłki udzielane prywatnym korporacjom
1. Warszawskie	38.263,50	11.203,54
2. Łódzkie	42.746,59	12.000,80
3. Kieleckie	26.227,03	6.752,95
4. Lubelskie	35.824,80	680,90
5. Białostockie	16.480,08	226,—
6. Poleskie	7.064,77	—
7. Nowogrodzkie	9.578,12	1.000,—
8. Wołyńskie	29.254,73	17.256,—
9. Wileńskie	16.477,23	3.850,—
10. Poznańskie	119.196,89	50.101,98
11. Pomorskie	31.577,57	10.490,85
	372.691,31	

Wydatki nadzwyczajne na opiekę społeczną.

Województwo	Ogółem wydatki nadzwyczajne	Budowa i urządzenie zakładów	Zapomogi dla bezrobotnych	Zapomogi dla powoźdian
1. Warszawskie	52.085,34	50.123,22	—	1.962,12
2. Łódzkie	45.761,87	—	34.351,35	3.000,—
3. Kieleckie	48.629,86	35.765,86	—	12.864,—
4. Lubelskie	4.140,—	—	—	4.140,—
5. Białostockie	3.765,45	1.040,45	—	2.725,—
6. Poleskie	4.447,58	3.659,84	787,74	—
7. Nowogrodzkie	7.519,03	6.843,48	675,55	—
8. Wołyńskie	8.988,30	8.988,30	—	—
9. Wileńskie	48.284,97	46.936,57	1.348,40	—
10. Poznańskie	15.698,06	—	8.929,06	6.769,—
11. Pomorskie	30.389,40	15.000,—	15.389,40	—
	269.709,86			

Ubezpieczenia emerytalne pracowników samorządu powiatowego w b. zaborze rosyjskim.

W przeciwieństwie do stanu rzeczy w b. zaborach pruskim i austriackim, ubezpieczenie pracowników samorządowych w b. zaborze rosyjskim nie zostało dotąd uregulowane jakimkolwiek przepisami ogólnymi.

W Małopolsce urzędnicy samorządowi uzyskali ubezpieczenia emerytalne łącznie z wprowadzeniem ubezpieczeń wszystkich pracowników umysłowych prywatnych. Tego typu ubezpieczeń niema jeszcze na obszarze b. zaboru rosyjskiego. W b. zaborze pruskim na stałe mianowani pracownicy samorządowi uzyskują prawa emerytalne, gwarantowane przez odnośne związki samorządowe, na podstawie dawnej pruskiej ustawy o przyjmowaniu i zaopatrzeniu pracowników samorządowych. Jedynie więc tylko w b. zaborze rosyjskim nie obowiązują żadne normy prawne, zmuszające związki samorządowe do zapewnienia swym pracownikom ubezpieczeń emerytalnych. Niemniej i tu są liczne wypadki załatwienia już obecnie tej sprawy. Indywidualne traktowanie przez poszczególne związki samorządowe sprawy zabezpieczenia swych pracowników dało w rezultacie różne formy załatwienia tej sprawy.

Poniżej podajemy tablicę, ilustrującą omawiane stosunki w samorządzie powiatowym b. zaboru rosyjskiego. Przytoczone dane dotyczą 104 pow. związków samorządowych tego zaboru.

Województwo	Ilość powiatów objętych tablicą	Zastosowanie państwowej ustawy emerytalnej	Ubezpieczenie w Kasy Emerytalnej Pracowników Kom.	Miejscowe Kasy Przechowczności	Sprawa zabezpieczenia niezakończona
Woj. Centralne	73	7	14	9	43
1. Białostockie	13	—	2	1	10
2. Kieleckie	12	—	2	2	8
3. Lubelskie	16	1	3	1	11
4. Łódzkie	10	3	2	1	4
5. Warszawskie	22	3	5	4	10
Wojew. Wschodnie	31	—	1	1	29
1. Nowogrodzkie	7	—	—	1	6
2. Poleskie	8	—	—	—	8
3. Wileńskie	7	—	—	—	7
4. Wołyńskie	9	—	1	—	8

Z przytoczonej tablicy wynika, że znaczna większość pow. związków samorządowych, zaś w wojew. wschodnich prawie wszystkie, nie załatwiły sprawy zaopatrzenia swych pracowników.

GMINA WIEJSKA I MIEJSKA

Współpraca samorządu powiatowego z gminnym w dziedzinie drogowej

W okresie wiosennym i letnim na czoło prac samorządowych w gminach wysuwa się naprawa i budowa dróg gminnych. Sprawa ta jest coraz bardziej doceniana przez gminniaków. Świadczą o tem liczne uchwały władz gminnych, podejmujących samodzielnie nieraz budowę dróg bitych. Świadczą również o tem rezultaty osiągnięte w tych powiatach, w których samorzady powiatowe zajęły się umiejętną organizacją poprawy i budowy dróg gminnych.

Jeżeli co zniechęcało i zniechęca gminniaków do pracy, a zwłaszcza pracy szarwarkowej na drogach gminnych, to małe rezultaty ich wysiłków. Przykład mam w tym zakresie z mojej wioski rodzinnej w pow. Piotrkowskim. Była tam droga w niektórych miejscach wprost okropna. Gliniasta, pełna wybojów, trudna do przebycia podczas dni słotnych. Corocznie próbowano ją poprawiać lecz bez rezultatów. Wystarczyło znów kilka dni słotnych, aby rozmokła, wozy powybijały dziury i znów była podobna do poprzedniej.

Kiedy przybyłem tam w roku zeszłym, byłem zdumiony różnicą, jaką w tej drodze zauważyłem. I mieszkańcy tej wsi z dumą różnicę tę podkreślali. Skąd się to wzięło? Oto po raz pierwszy poprawili tę drogę pod kierunkiem fachowego technika sejmiku. Wysypali drogę żwirem, nadali jej odpowiednią formę i praca ich nie poszła na marne. Zachęciło ich to do dalszej w tym kierunku pracy tak dalece, że niektóre wioski tej gminy za składkowe pieniądze nabyły odpowiedni teren, skąd mogły czerpać żwir i nawoziły nim drogi. Inicjatywę w tym kierunku podjął sejmik Piotrkowski, który w 1922 roku zaangażował technika dla dróg gminnych, opracował specjalną instrukcję o budowie i utrzymaniu dróg gminnych, przepisy o organizacji i prowadzeniu robót szarwarkowych, opracował wzorowe statuty o powinnościach i świadectwach drogowych w naturze i t. d.

Cała ta organizacja drogowa opracowana jest w wydanej przez Wydział Powiatowy broszurze: „Organizacja gospodarki drogowej na drogach gminnych w pow. Piotrkowskim”.

Czytamy w niej, że „bezpośredni zarząd nad drogami gminnymi pozostawiono Urzędowi gminnym, które go sprawują przy pomocy członków Komisji drogowej. Wydział powiatowy zaś spełnia nadzór nad wykonywanymi robotami i udziela gminom pomocy technicznej przez technika drogowego. Technik udziela gminom wskazówek i wyjaśnień tak co do prowadzenia jak i wykonywania robót około naprawy i budowy dróg i mostów. Opracowuje potrzebne w tym celu projekty, przygotowuje wspólnie z Komisjami drogowymi czy też Radami gminnymi budżety i plany robót drogowych, utrzymuje z gminami kontakt przez częste rozjazdy służbowe.

Wymienione starania i zabiegi sprawiły, że rezulta-

ty gospodarki na drogach gminnych od czasu jej zorganizowania są dosyć pokaźne.

Za niewielkie sumy preliminowanych dla gmin zasiłków sejmikowych:

8,980 zł. z budżetu 1924 r.

36.950 zł. z budżetu 1925 r. oraz za gotówkę, preliminowaną w budżetach gminnych:

50.830 zł. w 1924 r.

84,000 zł. w 1925 r., powiat otrzymał 26,2 kilometrów nowych dróg szosowanych, 1,7 klm. wybrukowanych, 39,5 klm. wyżwirowanych, razem 67,4 klm. i 125 mostów mniejszych i większych zupełnie odbudowanych o powierzchni 2,390 mtr. kw., ponadto 194 przepustów z rur betonowych.

Oprócz tego uporządkowano i doprowadzono do odpowiedniego stanu drogi gruntowe:

w 1924 r. — 245 klm.

w 1925 r. — 180 klm.

Takie są rezultaty w kierunku poprawienia dróg gminnych, osiągnięte w ciągu dwóch lat w powiecie Piotrkowskim.

Wielkie rezultaty osiągnięto w powiecie Częstochowskim, gdzie wybudowano gminnych dróg bitych 25,6 klm., z czego 15,4 klm. przy użyciu i pomocy szarwarków. Pozatem sposobem szarwarkowym uregulowano i naprawiono dróg gruntowych 132 klm. Sposób pracy i organizacja robót drogowych opracowana została przez starostę Kazimierza Kühna a zamieszczona w „Kalendarzu Samorządowym na r. 1927-my”, p. t. „Stosowanie robót szarwarkowych przy budowie i konserwacji dróg bitych i gruntowych”. Ciekawych odsyłam do tej pracy.

Dwa te przykłady przekonywują nas najdobitniej, że niekonieczne jest przejmowanie dróg gminnych przez samorząd powiatowy, aby osiągnąć poważne w tym zakresie rezultaty. Wystarczy zorganizować umiejętną pomoc techniczną, przeznaczyć na zapomogi dla gmin pewną kwotę pieniężną oraz zainicjować pracę w poszczególnych gminach, w myśl opracowanego planu ogólnego w powiecie, a wydobędzie się z gmin poważny wysiłek w tym zakresie.

Współpraca samorządów powiatowych z gminami jest konieczna. Wysiłki pojedyncze, które spotykamy w bardziej uświadomionych gminach, nie zawsze osiągają należyte rezultaty. Poprawiona lub zbudowana droga bita skończy się na granicy gminy więcej uświadomionej. Zniechęca to do pracy, gdyż zainteresowania drogowe gminniaków nie kończą się na jednej gminie.

W tym wypadku najlepiejby było organizować spółki drogowe, ale inicjatywa w tym względzie najłatwiej może wyjść z samorządu powiatowego.

Konieczny jest plan drogowy, zwłaszcza dla dróg bitych. Plan ten może być opracowany przez samorząd

powiatowy i wykonywany pod jego nadzorem technicznym.

Wreszcie współpraca ta dodatnie rezultaty mieć może w zakresie nabywania materiałów drogowych. Materiały te nabywane przez poszczególne gminy są z pewnością droższe. Wspólny zakup materiałów, czy to do budo-

wy mostów, czy sprowadzania nawet kamienia, zwłaszcza w tych okolicach, gdzie go niema, albo jest w marnym gatunku, może oddać budowie dróg nieocenione usługi, gdyż obniży poważnie kosztą budowy.

A. Bogusławski.

Z GMIN

Z GMIN POW. WŁODAWSKIEGO. Rada gminna gm. *Ulścimów* postanowiła przystąpić w charakterze członka do stowarzyszenia rolniczo-handlowego w Parczewie, wpłacając na ten cel 50 zł. udziału i 2 zł. wpisowego oraz przystąpić w charakterze członka do Towarzystwa Szkoły Rzemiosł we Włodawie, wpłacając jednorazowo kwotę zł. 20.

Zebranie wioskowe wsi Kodeniec gm. *Krzywowieżba* postanowiła dokonać rozdziału wspólnot oraz odnieść się do Urzędu Skarbowego o przeprowadzenie klasyfikacji gruntów. Toż zebranie postanowiło siłami szarwarkowemi oczyścić wszystkie rowy wodne i przekopać nowe tam, gdzie są zamulone. Wrazie, gdyby który z mieszkańców nie wykonał zarządzenia, wówczas komisja ma prawo wynająć robotników na jego koszt, przekopać rowy na gruncie winnego i wnieść skargę sądową.

Rada gminy *Włodawa* w związku ze sprawozdaniem komisji likwidacyjnej b. kasy oszczędnościowo-pożyczkowej powzięła następującą uchwałę: „Rada Gminna wypowiada się, iż instrukcja Głównego Urzędu Likwidacyjnego przy likwidacji b. kas oszczędn.-pożyczkowych, dążąca do wypłacenia wierzycielom kasy wkładów w przerachowaniu pełnowartościowem, w związku z rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej o przerachowaniu długów przedwojennych i ściągnięciu wierzytelności kasy od dłużników w niższej stawce, w wysokim stopniu zniechęca ludność do kasy i uważa, iż najbardziej sprawiedliwym byłoby przerachowanie w jednakowej skali tak pożyczek, jak i wkładów”.

PONOWNE WYBORY W KNUROWIE. Wybory do rady gminnej w Knurowie na Śląsku w dn. 10 IV. r. b. dały następujące wyniki: listy polskie uzyskały 1.413 g¹. (7 mandatów), lista niemiec. 1.472 g¹. (8 mandatów). Są to ponowne wybory, gdyż przeprowadzone w listopadzie 1926 r. zostały unieważnione wskutek protestu. Ówczesne wybory przyniosły Polakom 5 mandatów, a Niemcom 10 mandatów.

WYBORY DO RADY MIEJSKIEJ M. OSTROŁĘKI dały następujące wyniki: na zgłoszone 3 listy chrześcijańskie i cztery żydowskie, wybrano piętnastu rad-

nych chrześcijańskich i dziewięciu żydowskich. Z ugrupowań lewicowych przeszło siedemnastu, z prawicowych siedmiu.

ROZSZERZENIE MIASTA WŁOCŁAWKA. Starostwo Włocławskie przekazało miastu szereg przyległych terenów i osiedli z gminy Łęg, a więc wieś Papięzkę, osadę młynarską Papięnię, folwark rządowy Łęg i osady tabelowe od Nr. 1 do 16 i od Nr. 31 do 40 wsi Łęgu, wieś Krzywe Błoto, Rudę, folwark Lisiek, wieś Zamczce, rozmaite osady młynarskie i 186 ha lasów państwowych.

ROZSZERZENIE MIASTA WŁODAWY. Rada Miejska we Włodawie postanowiła czynić starania w kierunku rozszerzenia miasta przez przyłączenie tartaku Suszno, gruntów leżących pomiędzy ulicą Różaniecką a żydowskim cmentarzem, cegielnię znajdującą się w granicach gruntu miejskiego oraz placu, położonego przy ul. Różanieckiej z obu stron szkoły.

Z DZIAŁALNOŚCI M. CIECHOCINKA. W Ciechocinku uruchomiono już, zbudowany kosztem miliona złotych według najnowszych zasad techniki, wodociąg, który zaopatrzy zdrojowisko w znakomitą wodę.

W r. b. rozpoczęta będzie praca nad odwodnieniem Ciechocinka i całej jego niziny przy pomocy 6 — 8 kilometrowego kanału. Prace odpowiednie mają trwać około półtora roku i mają być pierwszym etapem kanalizacji. Zarząd zdrojowiska rozpoczął zasypywać moczary przy ulicy Widok i regulacji pola sportowego.

Całodzienny prąd elektryczny otrzymywać będzie obecnie zdrojowisko z pomorskiej elektrowni okręgowej w Gródku.

Gmina Ciechocinka przystąpiła do uporządkowania nowej części uzdrowiska, zwanej „Aleksandrówką”. Wybrukowaną w niej będzie jedna z ulic oraz zniszczone będą domki, główną ulicę Aleksandrówki zajmujące, a w miejscu ich założony będzie piękny skwer. Gmina zniwelowała teren pod tężniami, wysosowała drogę do Aleksandrówki, celem usprawnienia komunikacji z lasem w Odoljonie. Kuczkiem i Aleksandrowem.

Wiadomości gospodarcze

KURSY WALUT.

(notowane na giełdzie warszawskiej w dn. 20 IV. 1927).

1 dol. St. Zjedn. = od 8,92 zł. do 8,89 zł.
100 frank. szwajc. = od 172,08 zł. do 171,65 zł.
1 funt szterl. = od 43,45 zł. do 43,34 zł.
100 frank franc. = od 35,05 — 34,96 zł.

CENY ZBOŻA.

(Ceny za 100 kg. franco stacja załadowania).

W dn. 20 IV 1927 r.: Poznań:
Zyto 44 — 45 zł.
Pszenica 51 — 54 zł.
Jęczmień poz. 32 — 35 zł
Otręby żytnie 29,5 — 30,5 zł.

NABIAŁ.

W dn. 5. IV 1927 r.: Warszawa:

Mleko niezbierrane: Cena za 1 litr mleka w hurcie 0,40 zł. w detalu 0,44 zł.

Masło: za 1 kg. w detalu: luksusowe I gat. 8 zł; deserowe II gat. zł. 7,20; mleczarskie solone 6,2 zł; oselkowe 5,8 zł.

Ceny masła w hurcie rozumieją się o 10% mniej cen detalicznych.

Jaja: świeże skrzynia zł. 180 — 190; świeże na kopę 8,40 zł.

Do dzisiejszego numeru dołączamy ulotkę ilustrowaną **Przedsiębiorstwa Dróg Żelaznych i Dostaw dla kolejnictwa: Juljusz Weiss, Lwów, Połockiego 26.**

Poradnik samorządowy

1. *Pytanie:* Magistrat m. Lubartowa zapytuje, czy jest on zobowiązany do ponoszenia kosztów kuracyjnych za zamieszkałą w m. Lubartowie od szeregu lat kobietę, która wyszła zamąż za obcokrajowca i po wstąpieniu w związek małżeński odesłana została do szpitala.

Odpowiedź: W pytaniu brak wskazówki, czy idzie tu o kosztą powstałe po dn. 1 stycznia 1926 r., gdyż wtedy tylko mogłyby ciążyć na mieście Lubartowie te ciężary z tytułu rocznego zamieszkania tej osoby. Istotną jednak jest tu sprawa, czy osoba ta nabyła obywatelstwo swego męża przez zamążpójście, czy też nie. W wypadku, gdy go nie nabyła, jest obywatelką państwa polskiego, to kosztą leczenia winna pokryć gmina rocznego zamieszkania, t. j. m. Lubartów za czas od 1. I. 1926 r. Natomiast, gdy osoba ta utraciła obywatelstwo polskie, to niema przepisu prawnego, który zobowiązuje gminy do opłacania kosztów leczenia za cudzoziemców. Ustawa z d. 29. III. 1926 r. (Dz. U. Nr. 36, p. 214) nie przewiduje wyraźnie, jak to czyni ustawa o opiece społecznej w art. 8, iż koszty leczenia gminy pokrywają tylko za obywateli polskich, tem niemniej to z ducha przepisów wynika, że ustawa ta ma na myśli jedynie obywateli państwa polskiego, gdyż: 1) ustawa ta jest jedynie modyfikacją dawnych przepisów, w myśl których koszty leczenia pokrywała gmina stałego zamieszkania (cudzoziemiec nie mógł być do ksiąg ludności stałej zapisany), 2) w myśl przepisów prawa międzynarodowego za obcokrajowca koszty te ponosi państwo w danym wypadku Polskie tylko na podstawie traktatowej wzajemności, a Rzplita Polska umów takich międzynarodowych w sprawie pokrywania kosztów leczenia z żadnym państwem jeszcze nie zawarła.

2. *Pytanie:* Jeden z prenumeratorów z Województw Wschodnich zapytuje:

1) w jaki sposób zarząd gminy ma postąpić z pomocnikiem pisarza gminy, brat którego został wybrany na stanowisko wójta gminy,

2) czy pisarz gminy ma podpisywać wszelką korespondencję wychodzącą z gminy, czy wystarcza podpis jednego tylko wójta,

3) czy Rada gminna może przesunąć pomocnika pisarza do wyższej grupy płac niż XII

Odpowiedź: 1) pomocnik pisarza winien być zwolniony; Wydział Powiat. ma naturalnie prawo, lecz nie obowiązek zaproponować jakiejś innej gminie przyjęcie tego pracownika, kosztą przeniesienia normalnie winien pokryć zainteresowany; gmina, w której ma pracować, może mu pokryć kosztą przeniesienia,

2) w Rozporządzeniu Komisarza Gen. Z. W. z dn. 26 września 1919 r. (Dz. U. Z. C. Z. W. Nr. 21, poz. 215) brak w tym względzie tego rodzaju przepisu, jaki istnieje np. w ustawie gminnej z r. 1864, obowiązującej na terenie b. Królest. Kongresowego (p. art. 231). Obowiązek ten jednak może nałożyć na pisarza wójt gminy, a to na mocy art. 52, ustęp 2. B. pkt. 5 wyżej cytowanego Rozporządzenia Komis. Gener. Z. Wsch.

3) normą obowiązującą w tym względzie jest uchwalony przez Radę Gminną na podstawie § 20 Rozporządzenia Prezydenta Rzplitej z dn. 30. XII. 1924 r. (Dz. U. Nr. 118, p. 1073) statut etatów stanowisk służbowych pracowników gminy. Statut ten podlega zatwierdzeniu wojewody. O ile w statucie tym pomocnik pisarza ma przewidziany etat wyższy niż XII, to na przeniesienie go np. do XI grupy wystarcza uchwała Rady Gminnej, w przeciwnym razie Rada Gm. musi uchwalić zmianę statutu, co wymaga zatwierdzenia wojewody.

3. *Pytanie:* Jeden z pomocników pisarzy gm. w województwie Wileńskim, zwolniony ze stanowiska na polecenie wydziału powiatowego, bez zastosowania postępowania dyscyplinarnego i wbrew woli zarządu gminnego i rady gminnej, które nawet prosiły wydział o pozostawienie tegoż pomocnika na dotychczasowym stanowisku, zapytuje, czy należy mu się 3 miesięczne odszkodowanie, a w danym razie od kogo.

Odpowiedź: Należy przedewszystkiem zaznaczyć, że mianowanie i składanie z urzędu pracowników gminnych należy do kompetencji zarządu gminnego (art. 55, pkt. 11 i art. 56, pkt. 5, rozp. Kom. Gen. Z. W. z dn. 26. IX. 1919 r. o samorządzie gminnym). Starosta może mianować lub zwalniać z urzędu jedynie pisarza gminnego (art. 57 przytoczonego wyżej rozporządzenia). Wydział powiatowy mógłby żądać zwolnienia pomocnika pisarza gm. jedynie opierając się na art. 45 Dekretu o tymcz. ordynacji powiatowej. Przeciwno zarządzeniu, wydanemu na tej podstawie, może jednak zarząd gm. wnieść odwołanie do wojewody.

Niezależnie od powyższego, skoro zwolnienie pomocnika pisarza faktycznie jednak nastąpiło i to nie w drodze postępowania dyscyplinarnego, zwolniony ma prawo domagać się od gminy 3 miesięcznej odprawy, a gdyby gmina dobrowolnie nie chciała jej wypłacić, skierować sprawę na drogę postępowania sądowego. Wskazówki w sprawie powyższej zawiera okólnik Min. Spr. Wewn. z 13. IX. 1926 r. Nr. III. SS. 1228/26.

4. *Pytanie:* P. Jan Augustynowicz zapytuje, jak należy przeprowadzić formalności zapisania wdowy przy drugim mężu, jeżeli figuruje ona w księgach ludności jako

panna, a zmarły pierwszy mąż jest obcopoddany (stały mieszkaniec m. Smoleńska).

Odpowiedź: Należy w księdze ludności przeprowadzić zmiany, wynikające z obecnego (drugiego) zamążpójścia wymienionej w pytaniu osoby, zaś okoliczność, iż osoba ta była już raz zamężną, opisać w rubryce 12 („uwaga”), zaznaczając ewentualnie, dlaczego fakt ten nie został poprzednio w swoim czasie w księdze uwzględniony.

5. *Pytanie:* Urząd gm. Suchedniów zapytuje:

1) czy akt zeznania, sporządzony przed wojną, w którym omyłkowo zamiast imienia ojca urodzonej wskazano imię jej dziadka, podlega sprostowaniu na zasadzie ogólnych przepisów o poprawianiu aktów stanu cywilnego, czy też może być poprawiony przez urząd gminny na podstawie dodatkowego zeznania świadków,

2) czy na wypłatę pracownikom gminnym 10%owego dodatku do pensji, przyznanego urzędnikom państwowym, trzeba uchwały rady gminnej, czy też wypłata następuje automatycznie.

Odpowiedź: 1) Na pytanie powyższe nie daje wprawdzie konkretnej odpowiedzi Instrukcja o utrzymaniu i prowadzeniu ksiąg ludn., należy jednakże dojść do wniosku, że akt zeznania może być poprawiony tak samo, jak był sporządzony, t. j. w formie protokółarnego zeznania świadków, zwłaszcza — o ileby to byli ci sami świadkowie, którzy byli przesłuchani przy sporządzeniu aktu.

2) 10%-owa podwyżka poborów należy się pracownikom komunalnym automatycznie — na zasadzie § 1 rozp. Prez. Rzpl. z dn. 30. XII. 1924 r. (Dz. Ust. Nr. 118, poz. 1073).

6. *Pytanie:* Urząd gm. Kamień - Koszyrski zapytuje: czy na zasadzie rosyjskiej ustawy lekarskiej z 1905 roku, względnie na zasadzie innych przepisów, gmina wiejska ma prawo założyć aptekę gminną bez specjalnej koncesji; jeśli zaś koncesja jest potrzebną, to w jaki sposób ją uzyskać.

Odpowiedź: Koncesja jest niezbędną i gmina może natłafić na poważne trudności w jej otrzymaniu, a to dla następujących przyczyn: poza ogólnymi przepisami o otrzymywaniu koncesji na apteki a zawartymi w art. 352-360 ustawy lekarskiej z r. 1905 (Zb. Pr. Ces. Ros. t. XIII) istnieje specjalna nowela w tej sprawie z dnia 12 lutego 1912 r. (Zb. Praw i Rozp. Rząd. Nr. 33 z r. 1912 poz. 267) która zezwala miastom i organizacjom ziemskim (powiatowym i gubernialnym) na otwieranie aptek. Dawna gmina t. zw. „wołost” nie była organizacją „ziemską”, lecz miała odrębny ustroj i z tego względu Wydział Zdrowia Publ. Urzędu Wojewódzkiego, do którego winna zwrócić się gmina, może czynić pewne trudności. Gdyby gmina otrzymała koncesję, to musi prowadzić aptekę we własnym zarządzie, nie wolno jej gminie ani sprzedać, ani wydzierżawić.

H. i P.

Dr-owi Ostromięckiemu, naczelnikowi Wydziału Zdrowia w woj. Kieleckiem. Artykułu WP. o organizacji służby zdrowia w woj. Kieleckiem nie otrzymaliśmy. Chętnie zamieścimy pracę z zakresu organizacji obrony przeciwgruzliczej — którą WPan zamierza napisać — o ile obrazować będzie poczynania samorządu w tym zakresie.

Redakcja.

Wydawca: Zrzeszenie Samorządów Powiatowych.

Redaktor odp. J. Wołoszynowski.

DRZEWKA i KRZEWY OWOCOWE i OZDOBNE.
W celu nabycia pięknych drzewek i krzewów owocowych i ozdobnych, jak również wyborowych nasion warzywnych, pastewnych i kwiatowych oraz narzędzi ogrodnich, radzimy zwrócić się do najstarszych **Zakładów Ogrodniczych C. ULRICH**, istniejących od 1805 r. w Warszawie. Centrala—Ceglana 11, dom własny. Filja składu nasion i narzędzi — Sienkiewicza 11, d. własny.
Cenniki na żądanie.

POŚREDNICTWO PRACY

Zdemobilizowany pracownik gminny z 3-ch letnią praktyką smorzadową oraz z wykształceniem w zakresie 6-ciu klas szkoły średniej poszukuje posady pomocnika pisarza gminnego. Referencje i świadectwa kwalifikacyjne na żądanie.

Łaskawe zgłoszenia kierować: L. Wziątek, Urząd Gminy Jedlnia — poczta Poświętne.

Wyższy urzędnik państwowy, były urzędnik Magistratu o własnym statucie, pragnie poświęcić się pracy w samorządzie miejskim, w tym celu przejdzie na stanowisko burmistrza, najchętniej we wschodniej części państwa.

Jako człowiek nadzwyczajnej pracy i uczciwości i dobry organizator, uporządkuje stosunki najbardziej zaniedbanego miasta i doprowadzi do rozkwitu w odpowiednim kierunku.

Referencji udzielić mogą osoby poważne na wyższych stanowiskach państwowych.

Łaskawe zgłoszenia proszę nads. pod „Praca” do Administracji „Samorządu”.

Pragnę zamienić się na posadę i przejść do innego województwa lub miasta. Jestem na stanowisku zastępcy sekretarza gminy, wynagrodzenie pobieram miesięcznie 230 zł. oraz mieszkanie, opał, światło bezpłatnie.

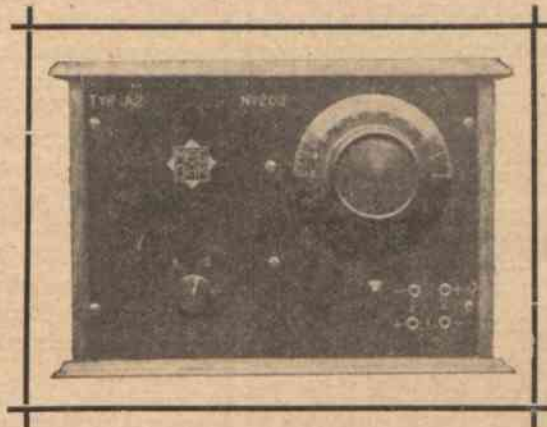
P. p. reflektantów, pragnących zamienić się ze mną na posadę, proszę o nadsyłanie zgłoszeń swoich pod adresem: Zastępca sekretarza gminy Łunin, powiat Łuniniec, województwo Poleskie, poczta Łunin.

Pomocnik sekretarza z kilkuletnią praktyką poszukuje posady od zaraz. Oferty: Lublin, Foksal 13 m. 3.

DWULAMPOWA SELEKTODYNA

ODBIERA ZAGRANICĘ NA SŁUCHAWKI
PODCZAS NADAWANIA STACJI LOKALNEJ

TYP

A 2

Cena aparatu — 155 zł. + 2% pod. na G. D. P. T.

Cena kompletu — 275 zł. z podatkiem na G. D. P. T.

KOMPLET SKŁADA SIĘ Z:

**ODBIORNIKA ZE SZNURAMI
2 LAMP**

**AKUMULATORA I BAT. ANODOWEJ
PARY SŁUCHAWEK**

MATERJAŁU ANTENOWEGO

Odbiorniki 3, 4, 5 i 6 lampowe dla szkół, domów ludowych, szpitali i t. p.

WYROBY WŁASNE i FIRMY „TELEFUNKEN“

ZAKŁADY MEGOHM RADJOTECHNICZNE

ROK ZAŁ. 1924

SP. Z OGR. ODP. — P. K. O. 13130

Wytwórnia i sklep

WARSZAWA, BRACKA 2 (róg Pl. 3-ch Krzyży)

Tel. 210-46 i 312-26

Cenniki, opisy, kosztorysy i oferty na żądanie.

Wydział Powiatowy w Rawle-Mazowieckiej

ogłasza

KONKURS

na posady:

- 1) Pomocnika sekretarza wydziału powiatowego;
- 2) Pisarza gminnego;
- 3) Pomocnika instruktora rolnego.

Od kandydatów wymagane jest pod 1) gruntowna znajomość księgowości i kasowości Pow. Zw. Kom. oraz rutyna pracownika samorządowego; 2) ukończenie 4-ch klas szkoły średniej, wiadomości fachowe z zakresu programu szkoły dla urzędników administracji gminnej oraz kilkuletnia praktyka; pod 3) ukończenie średniej szkoły rolniczej.

Wynagrodzenie stosownie do porozumienia. Oferty z odpisami świadectw szkolnych, podaniem dotychczasowego przebiegu pracy oraz wskazaniem osób poważnych mogących udzielić referencji, należy składać do Wydz. Powiatowego w Rawie. Posady do objęcia zaraz.

Wydział Powiatowy

Wydział Powiatowy w Bielsku-Podlaskim

ogłasza

KONKURS

na 2 posady rejonowych lekarzy weterynaryjnych z siedzibą w Narwi i Hajnówce, Uposażenie według VIII st. płac urzędników państw.

Petenci ubiegający się o posady winni do podania dołączyć:

- 1) dyplom,
- 2) zaświadczenie obywatelstwa,
- 3) curriculum vitae i
- 4) zaświadczenie z poprzedniej praktyki weterynaryjnej.

Posady do objęcia zaraz.

Bielsk, dnia 12.IV.1927 roku.

Przewodniczący Wydziału
Powiatowego

(—) Baranowski.

Wydział Powiatowy Sejmiku w Opatowie Kieleckim

ogłasza

KONKURS

na stanowisko rejonowego lekarza weterynaryjnego z miejscem zamieszkania w osadzie Łagowie.

Do posady tej przywiązane jest uposażenie według VIII grupy urzędników państwowych oraz dodatek w wysokości 25% od opłat weterynaryjnych, pobieranych na rzecz Sejmiku.

Posada do objęcia z dniem 1 czerwca r. b.

Termin składania ofert wraz z dowodami w Biurze Wydziału Powiatowego w Opatowie do dnia 15 maja r. b.

Oferty nieuwzględnione pozostaną bez odpowiedzi.

Przewodniczący Wydziału Powiatowego
Starosta (—) Kaucki

Wydział Powiatowy w Nadwórnej ogłasza

KONKURS

na stanowisko inżyniera, kierownika działu drogowego z uposażeniem VIII wzgl. VII grupy płac funkcyjnarjuszów państw.

Od kandydatów wymaga się wyższych studiów zawodowych i dłuższej praktyki w dziale administracji drogowej.

Podania z właściwymi dokumentami w oryginałach lub uwierzytelnionych odpisach, wnosić należy do dnia 30 kwietnia 1927 r.

Za Wydział Rady Powiatowej
Komisarz Rządowy

Walka ze szczurami

Najskuteczniejsza trucizna z cebuli morskiej. Nagrodzona wielkimi medalami złotymi na wystawach **w Wiedniu i Częstochowie** pod nazwą **Pasta na szczury i myszy Laboratorium Sukcesorów Adolfa Zalewskiego w Rawle Mazowieckiej.**

Od 1 stycznia cena zniżona o 40%

czas. 13458/9/17

FABRYKA KAS PANCERNYCH OGNIOTRWAŁYCH

S. ŻWIERZCHOWSKI I S^{-KA}

Warszawa, Warecka № 9. Telefon 122-97 i 121-57.

POLECA W WIELKIM WYBORZE:

Kasy ogniotrwałe i pancerne,
Kasety i kasy do wmurowania,
Szafy i skrzynie żelazne,
Kasetki stalowe podręczne,
Kasetki - koszyczki siatkowo - blaszane,
do bilonu i banknotów,

Skarbonki oszczędnościowe,
Zamki, zasuwy, zatrzaśki, kłódki wyższych
gatunków,
Specjalne otwieranie kas bez znaczn. uszkodzeń
Wszelkie reperacje i przeprowadzki kas,
Budowa skarbców, drzwi, okiennic i t. p.

CENY, KOSZTORYSY, PROSPEKTY NA ŻĄDANIE.

Kasa Emerytalna Pracowników Samorządowych Rzeczypospolitej Polskiej

zatwierdzona nanowo reskryptem Ministra Pracy i Opieki Społecznej dnia 9 października 1926 r. № 3905, ubezpiecza pracowników samorządowych na wypadek utraty zdolności do pracy i starości, a na wypadek śmierci zapewnia byt ich rodzinom. Przystąpienie do Kasy zgłaszać mogą, w porozumieniu z ciałami samorządowymi, pracownicy gmin, miast, powiatów Rzeczypospolitej Polskiej.

Adres Kasy: Warszawa, Kredytowa 16, m. 20, telefon 117-93.

Konto czekowe w P. K. O. № 50.061.

Żądajcie Statutu Kasy.

Wydział Powiatowy w Makowie n/Orzycem
ogłasza

KONKURS

na posadę drogomistrza.

Do posady tej przywiązane są pobory X stopnia płac urzędników państwowych i ryczałt na rozjazdy w kwocie 80 zł. miesięcznie. Wymagane: ukończenie wydziału drogowego, szkoły technicznej oraz praktyka zawodowa

Oferty wraz z odpisami świadectw i własnoręcznie napisanym życiorysem należy nadsyłać do Wydziału Powiatowego do dnia 10 maja 1927 r. Nieuwzględnione podania pozostaną bez odpowiedzi.

Przewodniczący Wydziału Powiatowego
Starosta

(—) Dr. Łazarz

B A L T I K

WIRÓWKI NA ŁOŻYSKACH KULKOWYCH

Łożyska kulkowe ostatni wyraz techniki — opatentowane i nie mogą być stosowane przy żadnych innych wirówkach. Dzięki tym łożyskom osiąga się idealny chód i oliwienie tylko raz na rok.

30-letnia gwarancja używalności.

Warszawa, ul. Krak.-Przedmieście 6

Związek Spółdzielni Mleczarskich i Jajczarskich